

דיני

מנחת העומר

י"ל ע"י מכון "תורת הקרבנות" • טל' 050-4134645 • פקס 072-3377748 • קו מידע 077-2261034 • דוא"ל hakorbanot@gmail.com

הקדמה	פרק ו: הקרבת הכבש לעולה
מעלת וסגלת מנחת העומר	פרק ז: הקרבת נספי הכבש
למוד דיני מנחת העומר	פרק ח: אכילת שיגרי מנחת העומר
פרק א: שדה השעורים	נספח א: גדול שעורים בזמן הזה
פרק ב: קצירת השעורים	עבור מנחת העומר
פרק ג: הכנת הסלת	נספח ב: קצירת שעורים בזמן הזה
פרק ד: עשיית מנחת העומר	עבור מנחת העומר
פרק ה: הקרבת מנחת העומר	

שתי פרשיות נאמרו בתורה על הקרבת מנחת העומר, בפרשת ויקרא¹, ובפרשת אמר² (-) שהיא הפרשה שקוראים בתורה ביום ט"ז בניסן). ונבאר את שתי הפרשיות ביחד לפי סדר ההבאה וההקרבה.

(א) מנחה זו נקראת 'מנחת העומר'³, על שם המדה של הסלת שכתוב בתורה שהוא 'עומר', הנקרא בלשון חז"ל 'עשרון'⁴. כמו שנאמר בפרשת אמר: "וידבר ד' אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרתם אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן:"

(ב) וכן נקראת 'מנחת בכורים' כיון שמגיעה מהתבואה הראשונה של השנה, כמו שנאמר בפרשת ויקרא: "ואם תקריב מנחת בכורים לד' אביב קלוי באש גרש כרמל תקריב את מנחת בכוריך:"

- פרק ב' פסוקים י"ד-ט"ז.
- ויקרא פרק כ"ג פסוקים ט'-י"ד.
- משנה במנחות נט. סא: עב; ובגמ' ד. ועוד. רמב"ם תמו"מ י"ב ה'.
- שפרשו עשיית האפה, כמו שעור הפרשת חלה (עין שמות ט"ז ל"ו, וברש"י שם). וצריך ביאור מדוע המנחה נקראת על שם מידת הסולת, ועוד שבכל המנחות השיעור הוא עומר (עשרון).

הקדמה

מצות עשה¹ מהתורה להקריב ביום ט"ז בניסן (יום א' של חל המועד פסח)² מנחת צבור³ מיוחדת, הנקראת מנחת העומר, ועשויה משעורים מבקורות שנקצרו מהתבואה החדשה⁴. ויום זה נקרא חג העומר⁵.

- רמב"ם בספר המצוות עשה מ"ד, סמ"ג קצ"ט, חינוך ש"ב. מבואר בחינוך שם שמצווה זו מוטלת על כל ישראל כיון שיש לכולם חלק בה, ומתירה את התבואה החדשה.
- הגדר: האחרונים דנו האם המנחה באה מחמת הפסח, או מחמת יום ט"ז בניסן ואינה שייכת לפסח. עיין עמק ברכה (עמוד ע"ח) שכתב נפק"מ. עוד נפק"מ האם כל המשמרות שווים, עיין לקמן פרק ה' סעיף ה'. ועיין שמועת חיים ערכין פ"ב סימנים כ' ול"ה נ"מ לעניין שיר של יום. וחבצלת השרון אמור כ"ג ט'.
- היא מנחת ציבור כמו כל המוספין. ולכן המנחה דוחה שבת וטומאה כמבואר במנחות עב; וברמב"ם מעשה"ק י"ב ג' ותמו"מ ז' ג'.
- יתבאר לקמן פרק א' סעיף א'.
- מדרש תדשא פ"ו (מובא בעמק ברכה עמוד ע"ח ע"ש), וכן מבואר בספרי דאגדתא על מגילת אסתר שמרדכי אמר לאסתר איך נצום בט"ז ניסן שבו קרב העומר והוא מועד ע"ש.

- (ג) מלבד סלת השעורים בשעור עשרון, מוסיפים למנחה לג שמן זית וקמץ לבונה¹⁰. והוא מה שנאמר בפרשת ויקרא "ונתת עליה שמן ושמנת עליה לבנה מנחה הוא":
- (ד) אחרי הכנת המנחה מניפים אותה כמו שנאמר בפרשת אמר: "והניף את העמר לפני ד' לרצונכם ממחרת השבת" יניפנו הכהן: ועל שם זה נקראת המנחה גם 'עמר התנופה'.
- (ה) אחרי התנופה קומצים את המנחה ומקטירים את הקמץ כמו שנאמר בפרשת ויקרא: "והקטיר הכהן את אזכרתה מגרשה ומשמנה על כל לבנתה אשה לד'":
- (ו) ביחד עם המנחה מקריבים כבש בן שנתי לעולה הנקרא 'כבש הבא עם העמר'¹². וכן מנחת נסכים (סלת בלולה בשמן) ויין, כמו בכל קרבן עולה¹³. כמו שנאמר בפרשת אמר: "ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים בן שנתי לעלה לד': ומנחתו שני עשרונים סלת בלולה בשמן אשה לד' ריח ניחח ונסכה יין רביעת ההין".
- (ז) הקרבת מנחת העמר מתירה את אכילת התבואה החדשה¹⁴ שהיתה אסורה באסור 'חדש'¹⁵. כמו שנאמר בסיים הפרשה באמר: "ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלקיכם חקת עולם לדתכם ככל משבתיכם".
- דיני הכנת המנחה והקרבתה יתבארו בסיעתא דשמיא בהלכות שלפנינו¹⁶.

מעלת וסגלת מנחת העמר

ברכה - בגמרא¹⁷ מובא: 'מפני מה אמרה תורה הביאו עמר בפסח, מפני שהפסח זמן תבואה הוא (מפרש רש"י: זמן שהתבואה נדונת בו), אמר הקדוש ברוך הוא הביאו לפני עמר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שפשוטות'¹⁸.

החנוכה¹⁹ מבאר ששרש המצוה הוא להקריב מהתבואה לפני שנהנים ממנה, כדי שנתבונן ונזכר את החסד הגדול והטובות שהקדוש ברוך הוא עושה עם בריותיו, שמחדש להם כל שנה תבואה למחייה, ועל ידי זה נהיה ראויים לברכה שהקדוש ברוך הוא חפץ להיטיב לנו.

נאילה וישועה - עוד הפליגו חז"ל מאד בשבח מצות מנחת העמר, ובפרט בכח האדיר הטמון בה להצלת עם ישראל בזמן מלחמה שלא בדרך הטבע, וזכות זו תעמוד עד ביאת המשיח.

במדרש²⁰ מובא שעל ידי מצות העמר זכה אברהם אבינו לרשת את ארץ ישראל, והיא שעמדה לישראל בימי מרדכי להנצל מגזרת המן, וכן בזכות זה נצחו עם ישראל בימי גדעון 300 אנשים את כל צבא מדין ועמלק וכל בני קדם שהיו כחול אשר על שפת הים, ובזכות זה מתו כל מחנה סנחריב בימי חזקיהו המלך, וכן נצלו בימי יחזקאל.

הב"ח²¹ כתב: מצוה קלה זו עמדה לנו בכל הצרות ובכל הגלויות, והיא שתעמוד לנו בגלות האחרון בימות המשיח! שעל ידי קיום מצות העמר, יעמוד להם הגואל וילחם מלחמות השם בסוף הגאלות, ואז ישובו ישראל לאדמת הקדש איש תחת גפנו ותחת תאנתו.

וכן הוכיח ה'חפץ חיים'²² מהגמרא²³ שבימי מרדכי והמן שלא היה אז בית המקדש - עם ישראל נצלו בזכות למוד דיני מנחת העמר²⁴. והוסיף שחז"ל ספרו זאת להורות לנו שבזמן צרה צריכים ללמוד את דיני הקרבנות כמו שעשה מרדכי, וזכות זו מסיירה מהאדם את כל המקטרגים, ומצילה אותו מכל צרה (והביא שם מהאזהר שאליהו הנביא גלה את הסוד הזה לרבי פנחס)²⁵.

השפעה - בספר הקדמון 'חמדת ימים'²⁶ כתב שצריך ללמוד ביום ט"ז בניסן את הלכות קצירת והקרבת מנחת העמר, והוסיף²⁷ שכל ההשפעות של ספירת העמר הם על ידי מנחת העמר, [והיום שאין קרבן ההשפעות הם על ידי למוד ההלכות], וזה מקרב את היציאה מהגלות!

למוד דיני מנחת העמר

כל עם ישראל בצפייה והשתוקקות עצומה שמהרה יבנה המקדש, ואם כן צריך להתפונן לדעת איך להקריב את הקרבנות בבית המקדש, ואם לא נלמד לא נדע ולא נוכל להקריב כמו שכתב החפץ חיים²⁸. ולכן צריך ללמוד היטב הלכות הקרבנות כל השנה.

ובפרט ביום ט"ז בניסן יש מעלה גדולה ללמוד את הלכות מנחת העמר מכמה טעמים:

19. מצווה ש"ב.
20. ויקרא רבה פרשה כ"ח ו'.
21. בספרו משיב נפש על מגילת רות פרק א' פסוק כ"ב.
22. בתורה אור פרק ג'.
23. במגילה טז. ורש"י ד"ה הלכות קמיצה.
24. הלימוד היה ביום ט"ז בניסן כמו שכתב רש"י במגילה שם, וכן במהרש"א וחש"ל שם בשם המדרש.
25. ואולי לכן צמו ג' ימים (י"ד ט"ו ט"ז) וביטלו מצוות יו"ט ואכילת מצה - אף שהגזרה נגזרה רק לחודש אדר בעוד שנה, כדי שיום השלישי לתענית יהיה בט"ז בניסן, ובזכות לימוד דיני העומר יינצל, ואכן כך היה!!
26. ח"ב עומר פרק א' אות י"ב - י"ד.
27. באותיות ל"א - ל"ה.
28. בתורה אור פרק י"ב, צפית לישועה פ"ג, מכתבים ומאמרים ה', ובהקדמה לליקוטי הלכות ולעבודת הקרבנות, ועוד. ועיין קונטרס 'פתאום יבוא' באריכות.

10. כמו רוב המנחות. פרטי הדינים בעשיית המנחה יתבארו בפרק ד'.
11. כמו שנאמר 'מיום הביאכם את עמר התנופה' (ויקרא כ"ג ט"ו), וברמב"ם מעשה"ק י"ב ב' ג' ו', תמו"מ ז' ג'.
12. מנחות פט: ערכין י'.
- האם מעכב: הכבש אינו מעכב את הבאת העומר וכן העומר אינו מעכב את הכבש. עיין תו"כ אמור פרשה ו' ו', תוספתא מנחות ו' ו', קר"א מנחות מה: ד"ה מ"ט, מנחת חינוך ש"ב י"ב. וי"א שמעכב להקריב את הכבש בלי העומר, עיין מנ"ח ש"ז י"א, שפ"א שבת קל"א: בתוס' ד"ה שכן, חס"ד בתוספתא שם.
13. אמנם יש חילוק, שבכל הקרבנות מנחת נסכים של כבש עשרון וכאן ב' עשרונים כמו שכתוב בפסוק המובא כאן. עיין לקמן פרק ז' סעיף ב'.
14. היינו חמשת מיני דגן שהשרישו אחרי הקרבת מנחת העומר בשנה קודמת.
15. משנה במנחות סח., ובגמ' שם דף ד' ה' נחלקו אמוראים במנחת העומר שאינה מתירה האם היא כשרה.
- קצירה: וכן אסור לקצור קודם קצירת העומר, משנה במנחות ע. עא, רמב"ם תמו"ז ז' י"ג. ויש לדון האם הגדר שקצירת העומר מתירה לקצור, או שצריך שהעומר יהיה ראשית קצירכם, עיין ספר אומר מן החדש סימן כ"ד.
- במקדש: יש אומרים שהעומר מתיר גם את הקרבת מנחות במקדש, עיין הדרת קודש תמו"מ פ"ז ס"ק י"ז, אומר מן החדש (רא"מ באקאן) סימנים א' - ל"ב וכתב שם עשרות נפק"מ בחקירה זו.
16. בהלכות כאן הובאו רק דיני הקרבה לכתחילה, בלי פסולים ובדיעבד. חלק גדול מההלכות נכתבו (בקיצור) ע"פ חוברת 'תורת הקרבנות' - הלכות קרבן העומר, וע"ש כל ההלכות בהרחבה.
17. ר"ה טז.
18. ועיין בעל הטורים ויקרא כ"ג י'.

א. משום התקנה ללמוד הלכות חג בָּחַג, וְאִם שֶׁהִלְכוּ אֵלָיו אֵינָם נוֹהֲגִים בְּזֶמַן הַזֶּה.²⁹ וְכֵן מִשּׁוֹם לְמוֹד בְּעֵינֵינוּ שֶׁל יוֹם.³⁰

ב. כִּינּוּ שֶׁמִּצְעָפִים שֶׁמִּהֲרָה יִבְנֶה הַמִּקְדָּשׁ, וְיִצְטָרְכוּ לְדַעַת בְּשָׁנָה זֹאת יִצְדַּד לְהִקְרִיב אֶת מִנְחַת הָעֹמֶר.³¹

ג. אִם ח"ו לֹא נִזְכָּה בְּשָׁנָה זֹאת לְבַנֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עַל יְדֵי לְמוֹד הִלְכוֹת אֵלָיו יִחְשַׁב לָנוּ כְּאִלּוּ הִקְרַבְנוּ אֶת הַמִּנְחָה בְּפֶעֱלָ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים שְׁפִתֵינוּ"³².

וְכָל מַעֲלוֹת וּסְגָלוֹת הַמִּנְחָה - לְבָרְכָהּ וּלְגַאֲלָהּ, וְכָל הַשְּׁפָעוֹתֶיהָ, מִתְקַיְמִים גַּם עַל יְדֵי לְמוֹד דִּינֵי הַמִּנְחָה.³³

יֵשׁ קְהִלוֹת שֶׁנִּהְיָו לְלַמֵּד בְּט"ז בְּנִסָּן אֶת פֶּרֶק רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּמִנְחוֹת,³⁴ שֶׁכָּל הַפֶּרֶק עוֹסֵק בְּעֵינֵינוּ מִנְחַת הָעֹמֶר וְסֵדֶר הַהִבָּאָה.³⁵ וְכֵן אֶפְשָׁר לְלַמֵּד אֶת סֵדֶר הַהִבָּאָה וְהַהִקְרָבָה בְּרַמְב"ם תְּמִידִין וּמוֹסָפִין פֶּרֶק ז', אוֹ בְּגִלְיוֹן ז'.

וְכֵן מוּבָא סֵדֶר הַקְרַבְת מִנְחַת הָעֹמֶר לְצַדֵּף הָאֲמִירָה בְּט"ז בְּנִסָּן: בְּסֵדֶר עֲבוּדָה לְרַמ"ע מִפְּאַנּוֹ,³⁶ בְּסִדּוּר הַיַּעֲבֹץ³⁷, בְּעֲבוּדַת הַקְרָבָנוֹת,³⁸ וּבְמִחְזוֹר ע"מ לְפֶסֶח.³⁹

יְהִי רָצוֹן שְׁבִיבוֹת הַלְמוּד הַזֶּה נִזְכָּה לְגַאֲלָהּ שְׁלָמָה בְּקָרֹב.

פֶּרֶק א': שִׁדָּה הַשְּׁעוּרִים

א. מִנְחַת הָעֹמֶר בָּאָה מִשְּׁעוּרִים⁴⁰ מִבְּחָרוֹת,⁴¹ מִהִתְבּוּאָה הַחֲדָשָׁה.⁴²

הַשִּׁדָּה הַמִּבְחָרֶת

ב. צִרְיָה לְהִבְיָא אֶת הַשְּׁעוּרִים מִשִּׁדָּה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל,⁴³ וְשִׁיכָת

29. עֵיין ב"ח או"ח תכ"ט א' לעניין לימוד דיני הלחם, ותהילה לדוד שם.

30. רש"י מגילה טז. ד"ה הלכות קמיצה.

31. בסוכה מא. מבואר שיום הנח כולו אסור משום מהרה יבנה המקדש, ושמה יבנה בליל ט"ז בניסן. וכן מוכח בגמ' תענית יז. ש"א אסור לכהנים לשתות יין בזה"ז משום מהרה יבנה המקדש ויצטרכו מיד להקריב.

32. וכן כתב היפה ענף במדרש רבה אסתר י' ד' שמרדכי למד דיני מנחת העומר בט"ז בניסן משום כל העוסק כאילו הקריב.

33. כנ"ל מהחמדת ימים והחפץ חיים, וכמו שמוכח במגילה טז. שנצלו בזכות לימוד דיני העומר בט"ז בניסן.

34. במשניות הוא פרק עשירי, ובגמ' הוא פרק שישי.

35. בספר פתח הבית על פסחים כותב חידושים על פרק רבי ישמעאל, ומבאר שפרק זה שייך לפסח כיון שנהגו קהילות ישראל ללמוד פרק זה בט"ז ניסן. וכן תושב חו"ל סיפר שנהגו כן בקהילתם.

36. פרק ט'.

37. בתפילת פסח.

38. חלק ב' סימנים ל' - מ"ב.

39. בתפילת ליל ט"ז בניסן.

40. במנחות סח: פד. מובא כמה דרשות שהמנחה משעורים. ברמב"ם תמו"ז ז' י"א כתב שדבר זה קבלה ממש רבינו, ועיין מהריק"ו.

41. מבואר במשנה במנחות פג: שכל המנחות באות מן המובחר, וגם מנחת העומר צריך מהמובחר [אף שהיא באה משעורים שהם מאכל בהמה].

42. משנה מנחות פג: והיינו שהשרישה לאחר הבאת העומר בשנה קודמת. ובגמ' שם פ"ד. נלמד מהפסוק "מנחת ביכורים". בדעיבד האם המנחה כשרה מתבואה ישנה עיין רמב"ם תמו"ז ח' ב' ובנו"כ.

43. משנה במנחות פג: רמב"ם תמו"ז ז' ה' וע"ש שנלמד מ'ראשית קצירכם'. האחרונים ביארו שאף לדעות שאיסור חדש נוהג בחו"ל, מ"מ מביאים את המנחה רק מאר"י.

הגדר: הגר"א במשנה בכלים א' ו' כתב שאינו משום חובת הארץ אלא משום קדושת הארץ. וע"ש משנה אחרונה, משנת ר' אהרון סי' יט, אב"ע ביהב"ח ז' י"ב, בד קודש זרעים כ"ג. נפק"מ בעבר הירדן ועוד. ועיין קה"י שביעית י"ב.

ל'יהודי'⁴⁴.

ג. מִצְוָה לְהִבְיָא מִשִּׁדָּה שֶׁקְרוּכָה לִירוּשָׁלַיִם⁴⁵, בְּצַד דְּרוֹם⁴⁶, וּמִשְׁפַּעַת כְּלָפֵי דְרוֹם⁴⁷ (שֶׁהַשְּׁמֶשׁ זֹרַחַת שָׁם).⁴⁸

ד. מִתּוֹךְ הַשְּׂדוֹת הַקְּרוֹבוֹת בּוֹחֲרִים אֶת הַשִּׁדָּה הַמִּבְחָרֶת בְּיוֹתֵר⁴⁹ לְגִדּוֹל שְׁעוּרִים⁵⁰, וְשִׂיאֶיהָ צְרִיכָה הִשְׁקִיָּה וְזָבּוּל⁵¹.

ה. לְשׁוּמְרִים אֶת הַשִּׁדָּה עֲבוּר מִנְחַת הָעֹמֶר⁵², וְכֵן עוֹשִׂים אֶת כָּל הָעֲבוּדוֹת בַּשִּׁדָּה בְּמִיָּחָד עֲבוּר הַמִּנְחָה⁵³.

חֲרִישָׁה

ו. בַּשִּׁנָּה הָרִאשׁוֹנָה חוֹרְשִׁים אֶת כָּל הַשִּׁדָּה, וְלֹא זֹרְעִים כָּלָל⁵⁴.

זְרִיעָה

ז. בַּשִּׁנָּה הַשְּׁנִיָּה זֹרְעִים רַק חֲצִי שִׁדָּה⁵⁵. וּבַשִּׁנָּה הַשְּׁלִישִׁית זֹרְעִים אֶת הַחֲצִי הַשֵּׁנִי, וְכָךְ מְחַלִּפִּים כָּל שָׁנָה.

ח. זֹרְעִים אֶת הַשְּׁעוּרִים 70 יוֹם לִפְנֵי פֶסַח (ה' בְּשֶׁבֶט⁵⁶), שֶׁהוּא הַזְּמַן הַמִּבְחָר בְּיוֹתֵר⁵⁷.

ט. בַּשִּׁנָּה הַשְּׁמִיטָה מְבִיאִים מִשְּׁעוּרִים שֶׁגִּדְּלוּ מֵאֲלֵיהֶם בַּשִּׁדָּה, וּמִתֵּר אֶף שֶׁהֵם סְפִיחִין⁵⁸.

44. ר"ה י"ג. "קצירכם" למעט נכרי. הובא בב"ח יו"ד רצ"ג, רע"א דו"ח מערכה ט', מנ"ח ש"ב ב'. וע"ש במנ"ח שאסור להביא בין משדה של ישראל והתבואה של גוי, ובין משדה של גוי והתבואה של ישראל.

אמנם הרמב"ם השמיט דין זה, האחרונים ישבו כמה אופנים שהרמב"ם לא פוסק כן, ועיין חזו"א זרעים ליקוטים סימן י' ס"ק ג' ד'.

45. משנה במנחות סד: ומבואר בגמ' משום "כרמל" - רך ומל שיהיה רך ונמלל ביד, או כר מלא ואם מתייבש אינו מלא. ומשום אין מעבירין על המצוות [כיון שהקצירה מצווה, ע"ש חידושי הגר"ז]. נפק"מ בין הטעמים באופנים שלא שייך אין מעבירין, כגון ששתיהם קרובות, או שכל שדה בצד אחר.

46. ברייתא במנחות פה. ופירש"י כת"י שעומדת בדרומה של א"י (ובליקו"ה שם בתוה"ק ד'), והתוס' הביאו בשם רש"י דרומה של ירושלים. רמב"ם תמו"ז ז' י'.

47. תוס' מנחות פה. ד"ה מודרמות, ושטמ"ק אות י'.

48. ברייתא במנחות פה. [ברש"י כת"י שם ד"ה אלמלי בפ' א' מבואר שיש מעלה להביא משעורים שגדלו בהר, שהחמה מבשלת שם את הפירות].

49. משנה במנחות פג: בתוס' שם הביאו מהתוספתא שנלמד מ"מבחר נדריכם". ועיין רמב"ם איסור"מ פ"ו הלכה ט"ו, פ"ז הלכות ב' ו"א.

50. לכל מין יש שדה שמתאימה יותר, וצריך שדה שמתאימה לשעורים.

51. משנה מנחות פה.

52. תוספתא מנחות ט' א' אין מביאין אלא מן השדות הניטרות המיוחדות לכן. וניטרות היינו שמורות.

53. בתוספתא שם יש גורסים מן השדות הניטרות המיוחדות לכן, והיינו חרושות כמ"ש במנחת ביכורים. וכן ברייתא מנחות פה. כתוב שמביאים מן השדות המנוטרות לכן, ופירש"י כת"י החרושות לשם עומר, וביאר השטמ"ק אות ז' שחורשים יותר טוב כשרוצים להביא תבואה יפה למצווה.

54. רש"י מנחות פה: ד"ה ניר חציה (לפי גירסת האחרונים שלא גורסים וזרע חציה) ורבינו גרשום שם. וכן פשטות המשנה שם פה. שחורש את כולה ולא זורע, ובליקו"ה (תורת הקדשים ב').

אמנם ברמב"ם איסור"מ ז' ד' כתב שבשנה הראשונה נר חציה וזורע חציה. וי"מ שלא זורע עבור מנחות, (עיין טהרת הקודש ושפ"א מנחות פה:) ועיין לח"מ, וצ"ע.

55. מנחות פה: וביארו רש"י ור"ג שאין כח בקרקע לזרוע כולה כל שנה. חרישה: מבואר שם שבשדה עבודה חורש את החצי השני לצורך שנה הבאה, ובשאינה עבודה חורש את כולה כדי שתהיה חרושה ב' פעמים לפני הזריעה. וכן ברמב"ם איסור"מ ז' ד', ובליקו"ה שם.

56. תוס' ב"מ קו: ד"ה וקיימא, ונימוק"י שם.

57. ברייתא במנחות פה. כדי שתהא סמוכה לחמה, וביארו רש"י ור"ג שבזמן זה כל היום החמה בדרום, ועיין רש"י כת"י. רמב"ם איסור"מ ז' ד'.

58. מנחות פד. רמב"ם שקלים ד' ה'. וע"ש ששוכרים שומרים שישמרו את

השְׁעוֹרוֹת הַמִּבְחָרוֹת

- י. לִפְנֵי פֶסַח בּוֹדְקִים שֶׁהַשְּׁעוֹרוֹת שֶׁגִּדְּלוּ בַשָּׂדֶה בְּשָׁלוֹת כָּל צֶרֶקָן,⁵⁹ וְהָן לַחֹת⁶⁰.
- יא. בּוֹחֲרִים מִתּוֹךְ כָּל הַשָּׂדֶה - אֶת הַמָּקוֹם שֶׁגִּדְּלוּ הַשְּׁעוֹרוֹת הַמִּבְחָרוֹת בְּיוֹתֵר⁶¹, וְשׁוֹמְרִים אוֹתוֹן עֲבוּר מִנְחַת הָעֹמֶר⁶².

לְאַחַר מַעֲשִׂים אֵלּוּ יֵשׁ בְּיָדֵינוּ שָׂדֶה שְׂמוּרָה עִם שְׁעוֹרוֹת מִבְחָרוֹת עֲבוּר מִנְחַת הָעֹמֶר.

פֶּרֶק ב: קִצִּירַת הַשְּׁעוֹרוֹת

הַמִּצְוָה

- א. מִצְוָה מִהַתּוֹרָה לְקַצֹּר אֶת הַשְּׁעוֹרוֹת עֲבוּר מִנְחַת הָעֹמֶר⁶³.

זְמַן הַקִּצִּירָה

- ב. זְמַן קִצִּירַת הַשְּׁעוֹרוֹת בְּלֵיל ט"ז בְּנִיסָן⁶⁴.
- ג. נִהְגוּ לְקַצֹּר אֶת הַשְּׁעוֹרוֹת מִיָּד בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב⁶⁵, וְלִכְּוֹן מְכִינִים אֶת הַפֶּל לִפְנֵי יוֹם טוֹב⁶⁶.

השדה עבור מנחת העומר, ונותנים להם שכר מתרומת הלשכה.

59. עיין רש"י מנחות סד: במשנה (ובחידידושי הגרי"ז). וכן לר' ישמעאל במנחות סו: נלמד מ"כרמל" - כר מלא, ופירש"י שיהיה הגרעין מבושל כל צורכו, והובא בליקו"ה שם (תורת הקדשים ח'). וברש"י עא. ד"ה דילמא כתב שנלמד מ"אביב".
60. משנה מנחות עא. מצוותו לבוא מן הלח, ופירש"י ורע"ב שנלמד מ"כרמל" - רך ומל (וכמ"ש בגמ' סו: שנמלל ביד). רמב"ם תמו"מ ז' ט'. בירושלמי שבת פ"א סוף ה"א כתוב שלא יהיה מדאי לח ולא יבש אלא בינוני, וביארו המפרשים כדי שיוכלו להסיר את הקליפה. (עיין ראב"ד בתו"כ ויקרא פרשה י"ג).
61. כמו בקרבן שמביא מהמיוחד שבעדרו, עיין יומא לד: רמב"ם איסור"מ ז' א'. [בפסקי הרי"ד מנחות ריש סד: מבואר שגם בשדה עצמה יש דין אין מעבירין - להביא מתחילת השדה].
62. כנ"ל סעיף ה'.
63. ויקרא כ"ג י', מנחות ע"ב. יצא קציר העומר שהוא מצווה, וגם אם מצא קצור צריך לקצור עבור מנחת העומר, עיין לקמן סעיף י"ג. ואף בשביעית מותר לקצור כדרכו, עיין תוס' מנחות פד. ומעדיני ארץ שביעית ה' כ'. במנ"י המצוות: היראים תס"ד (ק"י"ד) מנה את הקצירה במ"ע בפני עצמה. הראשונים שלא מונים סוברים שהקצירה היא חלק ממצוות העומר, עיין קרבן העדה בירושלמי ר"ה א' ח', שאלת יעב"ץ ח"א ל"ד, תפא"י מנחות פ"י בועז ג', צ"ח שבת קלא, שנו"א שבת פ"ט מ"א.
- אמנם התשב"ץ בזהר הרקיע סימן נ"ב כתב שהקצירה לא נמנית למצווה כיון שהיא רק מכשירי מצווה.
64. משנה מנחות עא. מצוותו לקצור בלילה, ונלמד בגמרא סו. מ"תמימות" - שמתחילים לספור מהקצירה, והספירה היא בלילה (מבוא ברש"י ויקרא כ"ג ט"ו). רמב"ם תמו"מ ז' ו', וקצירה בליל ט"ז דוחה שבת כמבואר שם.
65. משנה מנחות סה. ונאמרו בזה כמה אופנים: א. התפא"י מנחות פרק י' אות ג' מבאר כדי שיספיקו לעשות בלילה את כל המלאכות הנצרכות, וכדי לא לעכב את הנאספים. ועיי"ש קול הרמ"ז. ב. החסדי דוד בתוספתא מנחות י' ו' מבאר שמובחר לעשות את המצווה מיד כשמגיע זמנה.
- ג. השושנים לדוד מבאר כדי שיוכלו לספור מיד בתחילת הלילה [מבואר שאפשר לספור רק אחרי הקצירה, וכן מוכח במנחות סו. וברש"י ד"ה קצירה. וכן דרשו בספרי ראה פיסקא קל"ו מהפסוק מהחל חרמש בקמה, וע"ש בעמק הנצי"ב שמספיק שהתחילו לקצור].
66. כמו שיבואר בסעיפים הבאים.

יְצִיאָה בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב

- ד. בְּעֶרֶב חַג הַפֶּסַח⁶⁷, יוֹצֵאִים שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין לַשָּׂדֶה הַמִּיֻּחָדֶת⁶⁸.
- ה. הַשְּׁלוּחִים מְבִיאִים עִמָּהֶם שְׁלוֹשׁ קָפוֹת וּשְׁלוֹשָׁה מַגְלִים, וּמְנִיחִים אוֹתָם בַּשָּׂדֶה⁶⁹.

קִשְׁיָה

- ו. קוֹשְׁרִים בְּחֻבֵּל⁷⁰ אֲגָדוֹת שֶׁל שְׁעוֹרוֹת בְּעוֹדָם מִחֻבְּרִים לַקֶּרֶקֶע'⁷¹, בְּשַׁעוֹר שְׁלוֹשׁ סָאִים⁷².
- ז. כָּל אֲגָדָה בְּשַׁעוֹר מְלֵא כֶּף יָד⁷³.

יְצִיאָה בְּיוֹם טוֹב

- ח. בְּיוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח סָמוּךְ לְעֶרֶב⁷⁴, יוֹצֵאִים שְׁלוֹשָׁה שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין לַשָּׂדֶה⁷⁵.
- ט. וְכֵן מִתְאַסְּפִים לַמָּקוֹם הַקָּצִירָה⁷⁶ כָּל תּוֹשְׁבֵי הָעִירוֹת הַסְּמוּכוֹת לַשָּׂדֶה⁷⁷, וְאֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַּיִם⁷⁸.

הַכְּנָה לַקִּצִּירָה

- י. הָעֹמֶר נִקְצֹר בְּשְׁלוֹשָׁה אֲנָשִׁים⁷⁹, וְאֵין צָרִיךְ שְׂיָחִיו כְּהֻנִּים⁸⁰.

67. ובשנה שערב פסח חל בשבת, יוצאים ביום שישי.
68. משנה מנחות סה. רמב"ם תמו"מ ז' י"א. הטעם שלא יוצאים ביו"ט (אף אם השדה בתוך התחום), כיון שהשעורים והמגלים מוקצה, וכן יש בזה טירחא שלא לצורך. עיין הדרת קודש ברמב"ם שם ס"ק מ"ב.
69. תוספתא מנחות י' ו'. וביארו החס"ד והחזו"י שהבאת הקופות והמגלים אינה דוחה יו"ט.
70. רבינו גרשום מנחות סה.
71. משנה מנחות סה. כדי שיהיה נח לקצור.
72. תוספתא מנחות י' ו'. וכ"כ במשנה מנחות סג: עו: שקוצרים ג' סאים (- שיעור אפה). רמב"ם תמו"מ ז' י"א י"ב. מבואר בגמרא סד: שצריכים שישאר בסוף רק עשירית האיפה, והיינו שאחרי הניפוי ב"ג נפות נשאר עשרון מובחר.
73. רש"י מנחות סה. ד"ה כריכות, ורע"ב פ"י מ"ג. והטעם כדי שיכנסו ביד הקוצר (עבוה"ק ח"ב ל"א ט').
74. מבואר במשנה מנחות סה. שקוצרים מיד כשהחשיך, ועל כרחך שיוצאים קודם. וכ"כ בתוספתא מנחות י' ו' וחס"ד שם. ומש"כ הרע"ב שיוצאים בליל ט"ז צ"ל שלא דווקא.
75. מבואר במשנה מנחות סג: שנקצר בשלושה אנשים, וברמב"ם תמו"מ ז' י"א, ולהלן סעיף ט'.
76. משנה מנחות סה. כדי שיהיה נקצר בעסק גדול. בפשטות סיום דברי המשנה 'מפני הבייתוסים שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי יו"ט' הוא טעם גם על דין זה, וכ"כ רש"י ד"ה וכל עירות ורע"ב.
- אמנם החינוך מצווה ש"ב כתב הטעם שמתאספים כדי שיתנו כולם ליבם לדבר ה'. ובמדרש לקח טוב פר' אמור כתוב משום ברוב עם הדרת מלך, וכ"כ בפיוט 'יום הנף', סדר היום, מזבח אבנים ח"ב ה' ג' ע"ש. וי"ל שהוסיפו עוד טעם על מה שכתוב במשנה, א"נ למדו שסיום דברי המשנה 'מפני הבייתוסים' הוא רק על אמירת בא השמש וכו' ולא על הטעם שמתאספים.
77. שנמצאים בתוך תחום שבת, תפא"י י"ג. וכנ"ל שהיו יוצאים לפני צאת יו"ט. וצ"ל שהם זקנים או חולים שפטרם מעליה לרגל ומק"פ, ולכן לא עלו לירושלים. ובמזבח אבנים ח"ב ה' ג' כתב שהם נשים וטמאים.
78. תוספתא מנחות י' ו'. והיינו כל עם ישראל שעלו לרגל. ומוכח שאף שיש חיוב לינה בירושלים אחרי שהקריבו ביו"ט קרבנות ראה חגיגה ושמחה, אין איסור יציאה קצרה ע"מ לחזור.
79. משנה מנחות סג: רמב"ם תמו"מ ז' י"א. הטעם מבואר בגמרא סד. כדי לפרסם שקצירת העומר במוצאי יו"ט, ופירש"י (ד"ה מילתא) להוציא מהצדוקים, וכ"כ בתויו"ט. וצ"ע מדוע הרמב"ם מביא דינים אלו הרי אחרי ביאת המשיח לא יהיו צדוקים, ותיירץ הקר"א במנחות שם ששמא הם לא יתבערו מיד אלא מעט מעט!
- אמנם הרמב"ם בפיה"מ ביאר כדי שיגמרו לקצור מהר, ועיין טהרת הקודש במנחות שם.
80. תורת כהנים אמור פרשה י' ד'.

יא. מִיָּד בְּשֶׁהִגִּיעַ צֶאֱת הַכּוֹכָבִים⁸¹, כָּל אֶחָד מֵהַקּוֹצְרִים לֹקֵחַ בְּיָדוֹ מַגֵּל⁸², וּמְנִיחַ לְיָדוֹ קָפָה⁸³.
 יב. כָּל אֶחָד מֵהַקּוֹצְרִים⁸⁴ שׂוֹאֵל בְּקוֹל רֶם⁸⁵ אֶת כָּל הָעוֹמְדִים שָׁם⁸⁶ אֲרַבַּע שְׂאֵלוֹת⁸⁷:
 בָּא הַשֶּׁמֶשׁ? וְעוֹנִים לוֹ: הֵן. בָּא הַשֶּׁמֶשׁ? הֵן. בָּא הַשֶּׁמֶשׁ? הֵן.
 מַגֵּל זֶה⁸⁸? הֵן. מַגֵּל זֶה? הֵן. מַגֵּל זֶה? הֵן.
 קָפָה זֶה⁸⁹? הֵן. קָפָה זֶה? הֵן. קָפָה זֶה? הֵן.
 [וּבְשֶׁבֶת מוֹסִיף: שֶׁבֶת זֶה? הֵן. שֶׁבֶת זֶה? הֵן. שֶׁבֶת זֶה? הֵן.]
 אֶקְצֹר? קְצֹר⁹⁰. אֶקְצֹר? קְצֹר. אֶקְצֹר? קְצֹר.

פְּנֵה וּבְרָכָה

יג. מְכַנְּנִים לְשֵׁם מַצֹּה⁹¹, וְכֵן מְכַנְּנִים שֶׁהַקְצִירָה לְשֵׁם מְנַחַת הָעֶמֶר⁹².
 יד. מְבָרְכִים עַל מַצּוֹת קְצִירַת הָעֶמֶר⁹³, וְשֶׁהִחְיֵנוּ⁹⁴.

קְצִירָה

טו. שְׁלוֹשֶׁת שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין קוֹצְרִים יַחַד⁹⁵.
 טז. כָּל אֶחָד קוֹצֵר עִם הַמַּגֵּל⁹⁶ אֲגָדוֹת שְׁעוֹרִים בְּשַׁעוֹר סָאָה⁹⁷, וּמְנִיחַ בְּקָפָה⁹⁸.

קְנִיָּה

יז. אִם הַשָּׂדֶה אֵינָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ⁹⁹, קוֹנִים אֶת הַשְּׁעוֹרִים הַקְּצוּרִים מִבְּעַל הַשָּׂדֶה¹⁰⁰.

יח. קְנִיַת הַשְּׁעוֹרִים נְעִשִׂית בְּמַעוֹת שֶׁל תְּרוּמַת הַלֶּשֶׁכָּה¹⁰¹.

יט. הַקְּנִיָּה תִּהְיֶה לְפָנֵי הַבָּאֵת הַשְּׁעוֹרִים לְעֹזְרָה¹⁰², וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַחֲרֵי שֶׁהִעֲשִׂרוֹן מוֹכָן¹⁰³.

הַבָּאָה

כ. הַשְּׁלוּחִים מְבִיאִים אֶת הַקְּפוֹת עִם הַשְּׁעוֹרִים לְעֹזְרָה¹⁰⁴.

לְאַחֵר מַעֲשִׂים אֱלוֹיִשׁ בְּיָדֵינוּ שְׁלוּשָׁה סָאִים שֶׁל שְׁעוֹרִים מִבְּחָרוֹת עֲבוּר מְנַחַת הָעֶמֶר.

פֶּרֶק ג': הַכֶּנֶת הַסֵּלֶת

דִּינֵי הַהֲכָנָה

א. מְנַחַת הָעֶמֶר בָּאָה מִהַסֵּלֶת (- הַחֶלֶק הַמְּבֻכָּר) שֶׁבִּגְרָעִינוּ הַשְּׁעוֹרִים¹⁰⁵.

ב. הַכֶּנֶת הַסֵּלֶת עֲבוּר מְנַחַת הָעֶמֶר נְעִשִׂית בְּלֵיל ט"ז בְּנִסָּן (מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב)¹⁰⁶.

ג. הַהֲכָנָה הִיא מַצֹּה¹⁰⁷, וְנְעִשִׂית בְּעֹזְרָה¹⁰⁸ עַל יְדֵי הַכֹּהֲנִים¹⁰⁹ וְעַל פִּי

99. כַּמְבוּאָר בִּירוּשְׁלַמִּי פָאָה א' ג' לִפְרוּשׁ הַרש"ס וְחִזּוֹ"א שְׁבִיעִית ז' ל"א אוֹת ג' שֶׁאֵין צָרִיךְ שֶׁהַשְּׁעוֹרִים יִהְיוּ קְדוּשִׁים, וְכֵן מוֹכֵחַ בְּרַמְבַּ"ן וִיקְרָא כ"ג כ"ב, וְעֵינֵינוּ מַעֲדִינֵי אֶרֶץ שְׁבִיעִית ה' ט"ו. [אֲמַנְם י"א שְׁלֵקִים מִצּוֹת קְצִירָה צָרִיךְ שֶׁהַשְּׁעוֹרִים יִהְיוּ קְדוּשִׁים, עֵינֵינוּ גִּהְיוּת הַגְּרָא ז' עַל הַמִּקְדָּה סִמֵּן ל"ה וְחִידוּשֵׁי הַגְּרָמ"מ הַלּוֹי. אֵךְ לִכְאוּר צָרִיךְ קְדוּשַׁת דָּמִים שֶׁל מִנְחָה וְלֹא מוֹעִיל קְדוּשַׁת בְּדֵה"ב].

100. כַּמְבוּאָר בְּר"ש וּבְרַב"ד בְּתוֹכָם אִמּוֹר פִּי"ח א' שְׁבִיעִית הַעוֹמֵר קוֹנִים שְׁעוֹרִים וְלֹא סוֹלֵת, הוֹבֵא בְּלִיקוּ"ה מִנְחוֹת עוֹ:

101. שְׁקֵלִים פ"ד מ"ה, רַמְבַּ"ם שְׁקֵלִים ד' א'. וְעֵינֵינוּ הַקְּנִיָּה מִתְחַלֵּל קְדוּשַׁת תְּרוּמַת הַלֶּשֶׁכָּה שֶׁבִּסְכָּף עַל הַשְּׁעוֹרִים. וְלִכְאוּרָה גַּם בְּאוֹפֵן שֶׁהִשְׁדָּה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ, צָרִיךְ לְפָדוֹת אֶת קְדוּשַׁת בֶּדֶק הַבֵּית וְלִהְיוֹת עַל הַשְּׁעוֹרִים קְדוּשַׁת תְּרוּמַת הַלֶּשֶׁכָּה, כְּדֵי שֶׁהַמִּנְחָה תִּהְיֶה מְכֻסָּף שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל.

102. כְּדֵי לֹא לִהְיוֹת חוֹלִין לְעֹזְרָה. א"נ כְּדֵי לִקְיִים בְּהֵם דִּין הַבָּאָה כַּמְבוּאָר בְּסַעֲיָן הַבָּא, שֶׁהַבָּאָה לְעֹזְרָה נִלְמַד מִפְּסוּק.

103. עֵינֵינוּ לִקְנוֹן פֶּרֶק ג' סַעֲיָן כ"ד.

104. מִשְׁנֵה מִנְחוֹת סו., רַמְבַּ"ם תְּמוּ"מ ז' י"ב. בְּקִרְיַת סֹפֶר שֶׁם מִבְּאֹר שֶׁהַבָּאָה לְעֹזְרָה נִלְמַד מִהַפְּסוּק "וְהַבָּאֵת אֶת עוֹמֵר רִאשִׁית קְצִירְכֶם" וְגו', [וְקִצְעָה שֶׁכְּתוּב לְהַבִּיאַת עוֹמֵר וּמִבְּיָאִים ג' סַעֲיָן]. עוֹי"ל שְׁמִבְּיָאִים לְעֹזְרָה כְּדֵי לְעַשׂוֹת בַּמִּקְדָּשׁ זְרִיזִין, וְיִוָּכְלוּ לְשִׁרֹת אֶת הַשְּׁעוֹרִים (עֵינֵינוּ לְהֵלֵן פֶּרֶק ג' סַעֲיָן י').

105. מִשְׁנֵה בְּסוּטָה י"ד. בָּאָה גֶרֶשׁ, וּפִירְשׁ"י הַמּוּבָחַר שְׁבוּ כַּעֲיֵן סוֹלֵת חִיטִּים. וּמִנְחוֹת ס: בְּרִשׁ"י וְתוֹס'.

106. כִּיּוֹן שֵׁשׁ בְּהֵם הַכֶּנֶה מְרֻבָּה כְּדִלְהֵל, וְצָרִיךְ לְהַקְרִיבָהּ בְּבוֹקֵר מִיַּד אַחֲרֵי קִרְבֵּן הַתְּמִיד וּמוֹסְפֵי הַיּוֹם. וְכֵן מִשְׁמַע בִּירוּשְׁלַמִּי ר"ה סוֹף פ"ק.

107. שֶׁהִי צָרִיךְ קְצִירָה לְשִׁמָּה (וּבִפְנֵים יְפוֹת ס"פ אִמּוֹר בְּפִסְקוֹ "וּלְקַחַת סוֹלֵת" מִבְּאֹר שֶׁצָּרִיךְ שֶׁכָּל הָעִשִּׂיָּה יִהְיֶה לְשִׁמָּה), וְעוֹד שֶׁכְּתוּב בְּתוֹרָה (וִיקְרָא ב' י"ד) לְעַשׂוֹת אֶת הַקְּלִיָּה וְהַטְּחִינָה. וְלִפִּי הַק"ס הַנ"ל כְּתוּב בְּתוֹרָה לְהַבִּיאַת וְלַעֲשׂוֹת בְּעֹזְרָה.

108. מִשְׁנֵה מִנְחוֹת סו. הַבִּיאוּהוּ לְעֹזְרָה. וּבִק"ס תְּמוּ"מ פֶּרֶק ז' כְּתַב שֶׁנִּלְמַד מִהַפְּסוּק וְהַבָּאֵת וְגו'. עֵינֵינוּ פֶּרֶק ב' סַעֲיָן כ'.

109. כַּמ"ש "וְהַבָּאֵת... אֶל הַכֹּהֵן" (וִיקְרָא כ"ג י'), וּבְרַב"ד בְּתוֹכָם אִמּוֹר פֶּרֶק י"ח א' כְּתַב: שְׁנַעֲשִׂית ע"י כֹּהֲנִים וְשְׁלוּחֵי בִי"ד.

81. הַטַּעַם שֶׁקוֹצְרִים מִיָּד בְּמוֹצָאֵי יו"ט נִתְבָּאָר לְעִיל סַעֲיָן ג'.

82. בְּסַפְרֵי רֵאָה פִּסְקָא קל"ו לומְדִים שֶׁצָּרִיךְ לְקַצֹּר בְּחֶרֶם, וּמִבְּאֹר הַמַּלְבִּי"ם שֶׁחֶרֶם הוּא מַגֵּל. וּמִבְּאֹר שֶׁם שְׁכָלִי מַעֲכָב אֶת מִצּוֹת קְצִירָה, וְעֵינֵינוּ אֲבָנִי אֹרֶחַ שֶׁפ"ה ג'. בְּתוֹס' סוֹכָה מֵא. ד"ה אִי מִשְׁמַע קֶצֶת שֶׁגַּם אֶת הַקּוֹפּוֹת צָרִיךְ מְדִינָא.

83. שֶׁהַבִּיאוּ לְשִׁדָּה מִעֶרֶב יו"ט כֵּן"ל סַעֲיָן ה'.

84. תוֹס' יו"ט פ"י מ"ג וּתְפַא"י אוֹת י"ז. מִשְׁמַע מִדְּבָרֵיהֶם שֶׁכָּל אֶחָד שׂוֹאֵל בְּפִנֵּי עַצְמוֹ, וְכ"כ הַשּׁוֹשְׁנִים לְדוֹד [מִשּׁוּם תְּרֵי קֵלָא לֹא מִשְׁתַּמְעִין], וּבְעִבּוּדֵי הַקְּרִבּוֹת ח"ב ל"א י"ד.

אֲמַנְם לִפִּי הַרְמַב"ם בְּפִי"ה מִשְׁקוֹצְרִים שְׁלֹשָׁתָם יַחַד כְּדֵי לְמַהֵר לְקַצֹּר (לְהֵלֵן סַעֲיָן ט"ו), י"ל שֶׁשׂוֹאֵלִים יַחַד. וּבְמַעֲשֵׂה רֹקַח תְּמוּ"מ ז' י"א צִידֵד שֶׁאֶחָד שׂוֹאֵל וְהַשְּׁנֵיִם נִגְרָרִים אַחֲרָיו.

85. בְּמִשְׁנֵה מִנְחוֹת סו. כְּתוּב אוֹמֵר לָהֶם, וּבִיאָר רִש"י (ד"ה מִפְּנֵי) שֶׁמִּגְבִּיהֵם קוֹלָם כְּדֵי שֶׁהִבִּיתוּסִים יִשְׁמְעוּ.

86. רַמְבַּ"ם תְּמוּ"מ ז' י"א.

87. כָּל זֶה כְּדֵי לְפָרְסֵם שֶׁהַקְצִירָה בְּמוֹצָאֵי יו"ט, לְהוֹצִיא מִהַצְדוּקִים.

88. פִּירוּשׁ הָאֵם אֶקְצֹר בְּמַגֵּל זֶה (עֲבוּה"ק ח"ב ל"א אוֹת ט"ו).

89. פִּירוּשׁ הָאֵם אֵנִיחַ אֶת הַשְּׁעוֹרִים בְּקוֹפָה זוֹ (שֶׁם ט"ז).

90. הַתוֹס' יו"ט דִּיִּיק שֶׁכָּאֵן לֹא עוֹנִים הֵן, וְעֵינֵינוּ רִש"י שֶׁקוֹל הַרְמ"ז וּתְפַא"י מֵהַ שְׁבִיאָרוֹ.

91. כַּמוֹ כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁצָּרִיךְ לְכוּן (שׁו"ע או"ח ס').

92. מִשְׁנֵה מִנְחוֹת עֵא. מִצּוֹת הָעוֹמֵר לְבֹא מִן הַקְּמָה, וּפִירְשׁ"י שֶׁתִּהְיֶה קְצִירָה לְשִׁמָּה כְּדִכְתִּיב מִהַחֵל חֶרֶם בְּקָמָה. וְכ"כ רַע"ב וְתוֹס' יו"ט. וּבְגִמְרָא (שְׁבֶת קֵלָא. ר"ה ט. מו"ק ד. מִכּוֹת ח:). כְּתוּב יֵצֵא קְצִיר הָעוֹמֵר שֶׁהוּא מִצּוּרָה, וּפִירְשׁ"י שֶׁצָּרִיךְ קְצִירָה לְשִׁמָּה וְקִצְרָתָם וְהַבָּאֵתָם.

כּוֹוֵנָה לְשִׁמָּה: בְּמִזְבֵּחַ אֲבָנִים ח"ב ה' ט' כְּתַב שֶׁתִּיקְנוּ לֹא לֹמֵר לְשִׁמָּה כַּמְבוּאָר בְּזִבְחֵים מו: ע"ש. אֵךְ כִּבְר נִתְבָּאָר בְּדִינֵי הַקְּרִבּוֹת שֶׁלֹּא לְפִסְקִים כָּךְ, וְיֵשׁ מִצּוּרָה לְכוּן לְשִׁמָּה (כַּמְבוּאָר בְּרַמְבַּ"ם מַעֲשֵׂה"ק ד' י"א וְלִיקוּ"ה בְּזִבְחֵים שֶׁם).

93. כַּמוֹ כָּל הַמִּצְוֹת, וְאֵף לְדַעוֹת שֶׁהַקְצִירָה אֵינָה מִצּוּרָה בִּפְ"ע אֵךְ הִיא חֶלֶק מִהַמִּצּוּרָה (כֵּן"ל סַעֲיָן א'). וּמִבְּרִכִּים עַל חֶלֶק מִהַמִּצּוּרָה.

94. כְּדִין מִצּוּרָה הַבָּאָה מִזְמָן לְזִמָּן. וְיִל"ע הָאֵם הַשְּׁחִינּוֹ שֶׁל הַהַקְרָבָה פּוֹטֵר אֶת הַשְּׁחִינּוֹ שֶׁל הַקְצִירָה.

95. בְּפִי"ה מִנְחוֹת רַפ"י כְּתַב שֶׁקוֹצְרִים בְּשֹׁלֶשׁה בִּנ"א וּבְשֹׁלֶשׁה מַגְלוֹת כְּדֵי לְגַמּוֹר מִהֵר, וּמוֹכֵחַ שֶׁקוֹצְרִים בִּיחָד. וְכ"כ הַשּׁוֹשְׁנִים לְדוֹד, טַהֲרַת הַקּוֹדֶשׁ וּתְפַא"י אוֹת ז'.

96. כֵּן"ל סַעֲיָן י"א שֶׁצָּרִיךְ לְקַצֹּר בְּמַגֵּל.

97. כֵּן"ל סַעֲיָן ו' שֶׁקוֹצְרִים ג' סָאִים, וּמִסְתַּבֵּר שֶׁכָּל אֶחָד קוֹצֵר סָאָה.

98. מִשְׁנֵה מִנְחוֹת סו. רַמְבַּ"ם תְּמוּ"מ ז' י"ב.

שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין¹¹⁰.

חֲבִיטָה

ד. מִפְאָרִים אֶת הַשְּׁעוּרִים עַל רֹצֶפֶת הָעֶזְרָה¹¹¹.

ה. חוֹבָטִים בַּשְּׁעוּרִים¹¹² עַל יְדֵי קָנִים לַחִים אוֹ קֶלֶח שֶׁל כְּרוֹב¹¹³, כְּדֵי לְהַפְרִיד אֶת הַגֵּרָעִינִים מִהַגְבֻּעוֹל¹¹⁴ וּמִהַקְלָפָה הַחִיצוֹנִית (מוֹץ)¹¹⁵.

זָרִיָּה

ו. לְאַחַר הַחֲבִיטָה צָרִיכִים לְהוֹצִיא אֶת הַגְּבֻעוֹלִים וְהַקְלָפוֹת¹¹⁶.

ז. זוֹרְקִים אֶת הַשְּׁעוּרִים כְּלָפִי מַעֲלָה, וְכֵן הַקְלָפָה עֶפֶה בְּרוּחַ, וְהַגֵּרָעִינִים נוֹפְלִים לָאָרֶץ¹¹⁷.

בְּרִיָּה

ח. בּוֹרְרִים¹¹⁸ אֶת הַשְּׁעוּרִים יָפָה יָפָה¹¹⁹, מִהַקְלָפוֹת שֶׁנִּשְׁאָרוּ וּמִהַפְסָלֶת הַמַּעֲרֶכֶת.

ט. מוֹצִיאִים אֶת הַשְּׁעוּרִים הַמַּעֲפָשׁוֹת, הַמְתַּלְעוֹת וְהַאֲכוּלוֹת¹²⁰, וּמִשְׁאִירִים רַק אֶת הַשְּׁעוּרִים הַמְּבַחֲרוֹת בְּיוֹתֵר.

שְׂרִיָּה (לְתִיתָה)

י. שׁוֹרִים אֶת הַשְּׁעוּרִים בְּמִים¹²¹, כְּדֵי לְרַבֵּךְ אֶת הַקְלָפָה הַפְּנִימִית

(סָבִין וּמוֹרְסוֹן)¹²², וְשׁוֹמְרִים הַיֵּטֵב שֶׁלֹּא יִחְמִיצוּ¹²³.

יא. לְאַחַר הַשְּׂרִיָּה, מְנִיחִים אֶת הַשְּׁעוּרִים בְּעֶרְמָה, כְּדֵי שֶׁיִּזְוָבוּ הַמִּים¹²⁴.

יב. כּוֹתְשִׁים אֶת הַשְּׁעוּרִים בְּמִכְתָּשֶׁת, כְּדֵי לְהַפְרִיד אֶת הַקְלָפָה הַפְּנִימִית (סָבִין וּמוֹרְסוֹן)¹²⁵.

קָלִיָּה

יג. לְאַחַר הַשְּׂרִיָּה קוֹלִים אֶת הַשְּׁעוּרִים¹²⁶, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שְׁקוּלִים לְפָנֵי הַשְּׂרִיָּה¹²⁷.

יד. נוֹתְנִים אֶת הַשְּׁעוּרִים בְּכָל־¹²⁸ נְחֹשֶׁת¹²⁹ שֶׁמֶנְקֵב בְּשׁוּלְיוֹ (הַנִּקְרָא אַבּוּב)¹³⁰.

טו. מְנִיחִים אֶת הַכָּלִי עַל הָאֵשׁ, וְקוֹלִים אֶת הַשְּׁעוּרִים יָפָה יָפָה¹³¹.

טז. לְאַחַר הַקָּלִיָּה שׁוֹטְחִים אֶת הַשְּׁעוּרִים בְּעֶזְרָה¹³², כְּדֵי שֶׁהָרוּחַ תִּנְשֹׁב בָּהֶם וְיִתִּיבֶשׁוּ¹³³.

טְחִינָה

יז. טוֹחְנִים אֶת הַשְּׁעוּרִים בְּרִיחִים שֶׁל גְּרוֹסוֹת¹³⁴, שֶׁשׁוֹבְרוֹת אֶת גְּרָעִי הַשְּׁעוּרָה וְלֹא טוֹחְנוֹת דֶּק¹³⁵.

יח. לְאַחַר הַטְחִינָה מְתַקְּנֶלֶת תַּעֲרֹכֶת שֶׁל סֶלֶת (שֶׁזֶה הַחֶלֶק הַמְּבַחֵר), קֶמַח דֶּק (שֶׁהוּא פָּסוּל), וְקָלָפוֹת.

נְפִיָּה

יט. מְנִיחִים אֶת הַתַּעֲרוֹכֶת ב־13 נְפוֹת¹³⁶ שֶׁכָּל אַחַת יוֹתֵר דֶּקָּה

110. בפסחים לו. כתוב שנעשית ע"פ ב"ד, וברש"י ד"ה ציבור. ור"ש וראב"ד בתור"כ שם.

111. או בתוך כלי גדול, שא"א לדוש בתוך הקופות.

112. לרבנן במנחות סו. חביטה קודמת לקליה. וביאר הרמב"ם בפיה"מ שהשעורים מתרככים ע"י הקליה, ואם יחבטו אותם אחרי הקליה הם יתקלקלו ויפסדו.

113. משנה מנחות סו., וביאר רש"י שלא חובטים במקל כמו בתבואה יבשה כדי שלא יתמעכו. הרמב"ם השמיט, וכתב המהריק"ו תמו"מ ז' י"ב שהרמב"ם סובר שקנים לאו דווקא ורק לאפוקי שלא לדוש עם פרות כשאר התבואה.

114. רבינו גרשום מנחות סו.

115. כמו כל דישה.

116. רש"י במנחות סג: ד"ה ואל כתב שזורים, וכן ברמב"ם תמו"מ ז' י"ב, ובעבוה"ק ח"ב ל"ב.

117. יש לעיין לדעות שהעזרה מקורה (עיין רמב"ם ביהב"ח ח' א' ודרך חכמה שם ובספר המפתח), איך זורים בעזרה בלי רוח, ולהיכן ילכו הקליפות.

118. רש"י במנחות שם ורמב"ם תמו"מ שם.

119. רמב"ם איסור"מ ז' ד' ורדב"ז שם בכל המנחות, וכ"ש במנחת העומר שהיא של ציבור.

120. שהם פסולות.

121. בפסחים לו. מבואר שבכל המנחות אין לותתין שמא יחמיצו, מלבד מנחת העומר שנעשית בציבור ושלוחי ב"ד זריזין. רמב"ם מעשה"ק י"ב כ'. מתי לותתין: בפשטות לותתים לפני הקליה כדי להסיר את הקליפות וכך יהיה קלוי יותר, וכדי שהמים של הליתיה יתייבשו ע"י הקליה ויוכלו לטחון (כפירש"י ויקרא ב' י"ד). וכן מוכח בגמרא בפסחים שם שיש בליתיה חשש חימוץ ואם לותתים אחרי הקליה אין חשש, וכן נקטו בשו"ת נחלת יהושע או"ח ל"ה ד"ה שוב, דברי מלכאל ח"ד כ', מובח אבנים ח"ב ו' י"ב. וכן הוכיח במקדש יחזקאל מנחות סו. ע"ש.

אבל המנ"ח ש"ב י"א הקשה מדוע יש חשש חימוץ בליתיה הרי זה קלוי, משמע שסובר שהליתיה היתה אחרי הקליה (ויש לדחות שקושייתו מדוע לא עושים כך, א"נ גם קליה אחרי ליתיה מונעת חימוץ). וכן מבואר בסדר העבודה לרמ"ע מפאנו, וכן משמע ברש"י פסחים לו. ד"ה ציבור וסוכה מא. ד"ה לא צריכא, וצ"ל שבליתיה מועטת המים מרככים רק את הקליפה ולא את הגרעין, ואינו מפריע לטחינה].

והטעם לדעה זו שיש חשש חימוץ יש לומר כמה אופנים: א. שאין זה קליה גמורה ולכן יש חשש חימוץ (עיין חידושי הגר"ז מנחות סו.), ב. או שחששו שלא יעשו קליה גמורה ויחמיץ. ג. בנחלת יהושע שם ביאר שגם קלוי מחמיץ אלא שאינו ממחר להחמיץ. ד. עוד כתב שאם לותתים מיד אחרי הקליה יש לחוש שהמי פירות לא התייבשו, ובליתיה יש מי פירות עם מים שממהרים

להחמיץ.

122. הטעם ששורים במים, במנ"ח ש"ב י"א כתב שהוא הידור מצווה כדי שתהא סולת נאה, וכדי להוריד את הקליפה.

123. שאם החמיצו פסול. וי"א שיש במנחות דין שימור לשמה כמו במצות לפסח, עיין קובץ תורת הקרבנות מנחות עמ' קמ"ח.

124. ברייתא פסחים לו. ורש"י שם ד"ה מאי שנא, וכן רש"י סוכה מא. ד"ה לא צריכא.

125. רש"י פסחים לו. ד"ה ליתיה, וכתובות קי"ב. ד"ה סובין. שיפה ובעיטה: בפשטות במנחת העומר לא עושים שיפה ובעיטה (עיין מנחות עו.), כיון שהליתיה והכתירה מסירים את הקליפות. וכן משמע ברמב"ם שהביא את השיפה והבעיטה בשתי הלחם בתמו"מ ח' ג' וכאן לא הביא. אבל במזבח אבנים ח"ב ו' ט' (ובתבואה לדינא ד') כתב שעושים שיפה ובעיטה.

126. ויקרא ב' י"ד "אביב קלוי באש". וביאר רש"י שאם לא מייבשים באש א"א לטחון כיון שהשעורים לחים. ולכן מסתבר שקולים אחרי השרייה וכן"ל סעיף י' בהערה.

127. מנחת חינוך ורש"י הנ"ל סעיף י' בהערה.

128. לרבנן במנחות סו: צריך דווקא ע"י כלי ולא באש עצמה.

129. מנחות סו: אין קלוי אלא דבר קליל, פירש"י בכלי נחושת קלל (-) מזוקק). וכן בתוספתא מנחות י' ו'.

130. משנה במנחות סו., ובברייתא סו: אבוב של קליות היה שם, והיה מנוקב ככברה כדי שתשלוט האש בכולו.

בר"ש ורע"ב כלים ב' ג' נקטו שהכלי שטוח ואין לו בית קיבול. אמנם בתפא"י שם אות ל"ד כתב שיש לו קיבול, ובבועז שם אות ד' הוכיח כן מלשון המשנה מנחות סו., וכן משמע בתוס' פסחים מ. ד"ה כל.

131. מנ"ח ש"ב י' י"ג, דברי מלכאל ח"ד כ' (ד"ה והנה יש). אמנם בכתבי הגר"ז מנחות סו. מובא שאין צריך קליה ממש אלא מעשה קליה שהאש תשלוט מעט.

132. משנה מנחות סו., רמב"ם תמו"מ ז' י"ב.

133. תפא"י שם אות ל"ו כדי שיתייבשו מהזיעה שהזיעו בשעת הקליה.

134. משנה מנחות סו.

135. רש"י שם ד" של גרוסות, והטעם כדי שיוכלו אח"כ להפריד את הסולת מהקמח והקליפות.

136. משנה מנחות סו. עב: רמב"ם תמו"מ ז' י"ב. ברש"י מנחות עו: כתב

מִהַקְדָּמָת¹³⁷, כְּדֵי לְהוֹצִיא אֶת הַקָּמַח וְהַקְּלָפוֹת¹³⁸.

כ. לְאַחַר הַנִּפְּוִי נִשְׁאַר עֲשָׂרוֹן סֵלֶת מִבָּחָר¹³⁹.

כא. הַגִּזְבָּר בּוֹדֵק אִם נִשְׁאַר קָמַח¹⁴⁰ עַל יְדֵי שְׂמֻכְנִים אֶת יָדוֹ לְתוֹךְ הַסֵּלֶת וּמוֹצִיא, אִם נִדְּבַק בְּיָדוֹ אֶבֶק - פָּסוּל, וְחוֹזְרִים וּמִנְפִּים¹⁴¹.

טְחִינָה שְׁנִיָּה

כב. טוֹחֲנִים אֶת גִּרְגְּרֵי הַסֵּלֶת לְפִרְוִרִים¹⁴² כְּדֵי שְׂיֻכְלוּ לְלוֹשׁ וּלְעֲשׂוֹת עֶסֶה¹⁴³.

שְׂמִידַת הָעֲשָׂרוֹן

כג. שׁוֹמְרִים הֵיטֵב אֶת הָעֲשָׂרוֹן¹⁴⁴, עַד זְמַן עֲשִׂית הַמִּנְחָה וְהַקֶּרֶבֶתָּה. כד. אִם לֹא קָנוּ אֶת הַשְּׁעוּרִים מִתְּרוּמַת הַלֵּשֶׁכָּה¹⁴⁵, מִבִּיאִים פָּסוּף שֶׁל תְּרוּמַת הַלֵּשֶׁכָּה וּמִחֻלָּלִים עַל הַסֵּלֶת¹⁴⁶.

לְאַחַר מַעֲשִׂים אֵלּוּ יֵשׁ בְּיָדֵינוּ עֲשָׂרוֹן סֵלֶת שְׁעוּרִים מִבָּחָר עֲבוֹר מִנְחַת הָעֶמֶר.

פֶּרֶק ד': עֲשִׂית מִנְחַת הָעֶמֶר

דִּינֵי הָעֲשִׂיָּה

א. עֲשִׂית הַמִּנְחָה הִיא מִצְוָה¹⁴⁷.

שִׁזָּה הַלֵּלֶמ"מ, אִמְנַם הַרְמַב"ם שֶׁם ח' ד' מִבְּאָר שִׁבְשְׁעוּרִים חֲדָשׁוֹת צָרִיךְ י"ג נִפְּה כְּדֵי שֶׁהַסּוּלֶת תִּהְיֶה מִוִּבְחָרָת.

137. כְּדַעַת ר"ש בֶּן אֱלֵעָזָר בִּבְרִייתָא מִנְחוֹת עוֹ, וְכֵן נִקְטוּ פִּיה"מ לְהַרְמַב"ם רַע"ב תַּוּי"ט תִּפְּא"י בַּמִּשְׁנָה שֶׁם, מִרְכָּה"מ וְעֵינֵי דוֹד בְּרַמְב"ם תַּמּוּ"מ ז' י"ב וּבִלְקוּטֵי הַלְכוּת בַּמִּנְחוֹת שֶׁם. אִמְנַם הַלַּח"מ שֶׁם כֶּתֵב שֶׁהַלְכָּה כֶּת"ק.

138. בִּיאוּר י"ג הַנְּפוֹת ע"ש רש"י וְרַש"י כֶּת"י, וּמִבְּאָר הַקְּדָשִׁים מִבּוֹא ג' דִּינֵי הָעוֹמֵר אוֹת ל'.

139. אֶת מוֹתֵר הַקָּמַח פּוֹדִים וְנֹאכַל לְכָל אָדָם, מִנְחוֹת סו. רַמְב"ם תַּמּוּ"מ ז' י"ב.

140. מִשְׁנָה מִנְחוֹת פֶּה. וּבִבְרִייתָא שֶׁם, וּמִדּוֹבֵר שֶׁם גַּם עַל מִנְחַת הָעוֹמֵר. [אֲבָל בְּשׁוֹשֵׁנִים לְדוֹד שֶׁם כֶּתֵב שֶׁבַּמִּנְחַת הָעוֹמֵר אִי"צ לְבַדּוֹק כִּיּוֹן שֵׁנִיפּוֹ בִּי"ג נִפּוֹת. וְצ"ע].

141. מִנְחוֹת שֶׁם.

142. רַש"י מִנְחוֹת עוֹ: סוּד"ה בְּדָקָה, וּבִכְתוּבוֹת קִי"ב. ד"ה קָמַח, וּבִאֲבוֹת פ"ה מ"א - עַל כָּל הַמִּנְחוֹת. וְכ"כ הַרִיט"ב א"א סוֹכָה מֵא. לַעֲנִין מִנְחַת הָעוֹמֵר. וּמִזְבַּח אֲבִינִים חֶלֶק ב' ח' תִּבְנָא לְדִינָא ג', עֲבוּה"ק ח"ב ל"ב ט'.

143. שִׁגְרָגִי סוּלֶת הֵם עֵבִים וְאִינִם נִעֲשִׂים כ"כ עִיסָה.

144. שֶׁלֹא יִכְנַס מֵיִם וְיַחְמִיץ, וְכֵן שֶׁלֹא יִכְנַס אֶבֶק וּפְסוּלֶת וְכד'.

145. וְכנ"ל פ"ב סַעִיף י"ח שֶׁמִּנְחַת הָעוֹמֵר צָרִיכָה לְבוֹא מִכֶּסֶף שֶׁל תְּרוּמַת הַלֵּשֶׁכָּה.

146. יְרוּשְׁלַמִּי שְׁקָלִים פ"ד סוֹף הַלְכָּה א' [אֶת הַכֶּסֶף שֶׁחִלְלוּ נוֹתָנִים לְשׁוֹלְחָנִי שֶׁלּוֹ מִמֶּנּוּ כְּדֵי לְשַׁלֵּם לְקוֹצְרֵי]. וּמִבְּאָר בִּירוּשְׁלַמִּי שֶׁם וְכֵן בְּרַש"ס שֶׁם (וּבִפְאֵה א' ג') שֶׁמַּחֲלִיל לְאַחַר שֶׁהִעֲשָׂרוֹן סוּלֶת מוֹכֵן. וְכֵן מִשְׁמַע בְּקֶרֶב הָעֵדָה. וְכִנְרָאָה הַטַּעַם שֶׁלֹא קוֹנִים שְׁעוּרִים, כִּיּוֹן שִׁישׁ הִרְבֵּה הַפֶּסֶד כְּשֶׁמוֹצִיאִים רַק עֲשָׂרוֹן אֶחָד מִשְׁלוּשָׁה סָאִים, אוֹ שֶׁלֹא יָכוֹל לְחַוֵּל שֶׁם מִנְחַת הָעוֹמֵר עַל שְׁעוּרִים אֵלֶּא עַל סוּלֶת (עֵיין חֲזוֹ"א מִנְחוֹת מ"ב כ"א). [אֲבָל בְּתַקְלִין חֲדָתִין בִּירוּשְׁלַמִּי שֶׁם מִבְּאָר שֶׁמַּחֲלִיל עַל הַשְּׁעוּרִים לִפְנֵי כָּל הַמֵּלָאכֹת].

אִם הַשְּׁעוּרִים מִשְׁדָּה שֶׁל הַקֶּדֶשׁ, אוֹ שֶׁנִּקְטְנוּ מִכֶּסֶף הַקֶּדֶשׁ, לְכֹא' צָרִיךְ קוֹדֵם לְחַלֵּל מִהַסּוּלֶת אֶת קְדוּשַׁת בְּדָה"ב, וְאִח"כ לְהַחִיל עֲלֶיהָ קְדוּשַׁת תְּרוּמַת הַלֵּשֶׁכָּה.

147. כְּמוֹ כָּל הַמִּנְחוֹת (עֵיין רַמְב"ם סֵפֶר הַמִּצְוֹת עֶשֶׂה ס"ז, וּמַעֲשֵׂה"ק י"ג א'), וּבִפְרָט בַּמִּנְחַת הָעוֹמֵר שֶׁגַּם הַכֶּתֵב הַסּוּלֶת הִיא מִצְוָה כְּנ"ל פֶּרֶק ג' סַעִיף ג'.

ב. הַמִּנְחָה נִעֲשִׂית עַל יְדֵי כֹהֲנִים¹⁴⁸, וּבְכָלִי שֶׁרֶת¹⁴⁹.

ג. צָרִיךְ לְכוֹן בַּעֲשִׂיָּה לְשֵׁם מִצְוָה¹⁵⁰, וְכֵן מִבְּרָכִים בְּרֶפֶת הַמִּצְוֹת בְּכָל עֲשִׂיָּה חֲשׁוֹבָה¹⁵¹.

ד. הַמִּנְחָה נִעֲשִׂית לְאַחַר שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם¹⁵², מִפְּמָה טַעֲמִים¹⁵³.

ה. רָאוּי לְהַסְמִיךְ אֶת עֲשִׂית הַמִּנְחָה לְהַקְרָבָה, כְּדֵי שֶׁלֹא תִחְמִיץ¹⁵⁴.

מִדִּידָה

ו. הַמִּנְחָה נִעֲשִׂית מִעֲשָׂרוֹן סֵלֶת שְׁעוּרִים¹⁵⁵, לֵּג שְׂמֹן זֵית¹⁵⁶ וְקֻמֵץ לְבוֹנָה¹⁵⁷.

ז. מוֹדָדִים אֶת הַסֵּלֶת בְּכָלִי שֶׁרֶת הַנִּקְרָא 'עֲשָׂרוֹן'¹⁵⁸, אֶת הַשְּׂמֹן מוֹדָדִים בְּכָלִי שֶׁרֶת הַנִּקְרָא 'לֵּג'¹⁵⁹, וְאֶת הַלְּבוֹנָה מוֹדָדִים בְּקֻמֵץ יָדוֹ שֶׁל הַכֶּהֱן¹⁶⁰.

ח. בַּשְּׂעֵת הַמִּדִּידָה בְּכָלִי שֶׁרֶת, מְכַוְּנִים לְקַדֵּשׁ אֶת הַסֵּלֶת וְהַשְּׂמֹן בְּקֻדְשֵׁת הַגּוֹף¹⁶¹.

סֵדֶר הָעֲשִׂיָּה

ט. הַמִּנְחָה נִעֲשִׂית עַל יְדֵי שְׁלוֹשָׁה מִתְּנוֹת שְׂמֹן¹⁶², וְכָל סֵדֶר הָעֲשִׂיָּה הוּא כְּמוֹ בִּשְׂאֵר הַמִּנְחוֹת¹⁶³.

מִתֵּן שְׂמֹן בְּכָלִי

י. מִתְּנָה רֵאשׁוֹנָה: שׁוֹפֵף מַעֲט שְׂמֹן¹⁶⁴ מֵהֵלֵג לְתוֹךְ כָּלִי שֶׁרֶת הַנִּקְרָא

148. שֶׁל כָּל הַמִּשְׁמֵרוֹת כַּמְבֹּאֵר לְקַמֵּן פֶּרֶק ה' סַעִיף ה'.

149. מִנְחוֹת ט. עֲשִׂיתָהּ בְּכָלִי, מִשְׁנָה מִנְחוֹת צו. מַעֲשֵׂה כָּלִי בַּפְּנִים, לִיקוּטֵי הַלְכוּת מִנְחוֹת עֵד: (בְּזִבְחַת תּוֹדָה וּבְתוֹרַת הַקְּדָשִׁים ט'), חֲזוֹ"א מִנְחוֹת כ"ה ג' ו'.

150. כְּמוֹ בְּכָל הַמִּצְוֹת.

151. רַמְב"ם סו"ה רִישׁ שׁוֹרֵשׁ י"ב, מִשְׁל"מ מַעֲשֵׂה"ק א' א'. וְעֵיין סֵפֶר בְּרֻכּוֹת הַמִּקְדָּשׁ פ"ג.

152. רַמְב"ם פִּיה"מ מִנְחוֹת סו: הִקְרָן אוֹרָה שֶׁם כֶּתֵב שֶׁהַרְמַב"ם רִמּוֹ כֵּן גַּם בַּחֲבִירוֹ שֶׁכֶּתֵב שְׁבּוּלִין בִּיּוֹם ט"ז בְּנִיסָן.

153. א. תוֹס' יו"ט מִנְחוֹת י' ד' כֶּתֵב שִׁיזִיקָה וּבִלְיָה בִּיּוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בִּיּוֹם הַנִּיפְכָם אֶת הָעוֹמֵר, עֲבוּה"ק ח"ב ל"ג ו'. וְעֵיין שְׁלֵמִי יוֹסֵף מִנְחוֹת ח"א כ"ה ו' אִפְיָקִי מַגְנִינִים מִנְחוֹת ד'. ב. בְּכִתְבֵי הַגְּרִי"ז מִנְחוֹת סו: מוֹבָא שְׁעִישָׁה בִּיּוֹם כְּדֵי שֶׁלֹא יִפְסַל בְּלִינָה ע"ש. ג. עוֹי"ל דְּבַר שְׁזַמְנֵנוּ בִּיּוֹם מִתְּקַדֵּשׁ רַק בִּיּוֹם (מִנְחוֹת ק.), וּלְכַתְחִילָה צָרִיכִים לְקַדֵּשׁ בַּעֲשִׂיָּה.

154. לְדַעוֹת הַנ"ל (פ"ג סַעִיף י"א בַּהֲעֵרָה) שֶׁגַּם אַחֲרֵי הַקְּלִיָּה יֵשׁ חֲשֵׁשׁ חִימוּץ.

155. בּוֹיָקָרָא כ"ג י' כֶּתוּב שֶׁמִּבְּאִים עוֹמֵר, וּמִבְּאָר רַש"י שְׁעוֹמֵר הוּא מִידָה שֶׁל עֲשִׂרִית הָאִיפָה. וּבִלְשׁוֹן חֲזוֹ"ל נִקְרָא עֲשָׂרוֹן.

156. בּוֹיָקָרָא ב' ט"ו כֶּתוּב שְׁנוֹתַיִם בַּמִּנְחָה שְׂמֹן, וּבְרַמְב"ם תַּמּוּ"מ ז' י"ב (וּמַעֲשֵׂה"ק י"ב ז') מִבְּאָר שֶׁהֵינּוּ לֹג שְׂמֹן כְּמוֹ כָּל הַמִּנְחוֹת.

157. בּוֹיָקָרָא ב' ט"ו כֶּתוּב שְׁנוֹתַיִם לְבוֹנָה, וּבְרַמְב"ם תַּמּוּ"מ ז' י"ב כֶּתֵב שֶׁהִשְׁעִיּוֹר הוּא קוֹמֵץ.

158. כָּלִי מִידָה בַּמִּשְׁנָה מִנְחוֹת פז.

159. מִשְׁנָה בַּמִּנְחוֹת פז: פח.

160. בִּירוּשְׁלַמִּי שְׁקָלִים ו' ד' נִחְלָקוּ הָאֵם הַשִּׁיעוֹר הוּא קוֹמֵץ יָדוֹ שֶׁל הַבַּעֲלִים אוֹ שֶׁל הַכֶּהֱן, הוֹבָא בְּתוֹס' מִנְחוֹת קו: ד"ה לֹא וּבִמְשַׁל"מ מַעֲשֵׂה"ק ט"ז י"ג וְתַמּוּ"מ ז' י"ב. וְיֵשׁ שֶׁהַכְּרִיעוּ שְׁהוּא כְּקוֹמֵץ יָדוֹ שֶׁל הַכֶּהֱן. אִמְנַם כֹּאֵן שֶׁהַמִּנְחָה שֶׁל הַצִּיּוֹר וְאִין בַּעֲלִים מִסּוּיִים, לְכֹא' לְכוּ"ע הַשִּׁיעוֹר הוּא כִּיד הַכֶּהֱן. קִידוּשׁ הַלְּבוֹנָה: צ"ע הָאֵם צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ אֶת הַלְּבוֹנָה בְּכָלִי שֶׁרֶת לִפְנֵי נִתְיָנָה בַּמִּנְחָה (כַּעֲיֵן מַש"כ חֲזוֹ"א מִנְחוֹת כ"ה ג' ד"ה הָאֵל לַעֲנִין הַשְּׂמֹן).

161. בְּרַמְב"ם פִּסְהוּ"מ ג' כ' פֶּסֶק שְׁכָּלִי שֶׁרֶת אִין מִקְדָּשִׁין אֵלֶּא לְדַעַת.

162. תוֹס' מִנְחוֹת סו: ד"ה יַעֲקֹב וְקָרָן אוֹרָה שֶׁם, וּבְדָף עה. תוֹס' (ד"ה מֵה) בִּיאֵרוֹ שְׁלּוּמִדִּים סָתוּם מִהַמְּפּוֹרֵשׁ. לַח"מ וּמִשְׁל"מ מַעֲשֵׂה"ק י"ג ה' בְּדַעַת הַרְמַב"ם, מִנ"ח ש"ב א', לִיקוּ"ה מִנְחוֹת עֵד: עֲבוּה"ק ח"ב ל"ג ג'.

163. כְּנ"ל בַּהֲעֵרָה הַקּוֹדֶמֶת.

164. תַּפְּא"י מִנְחוֹת פ"ג אוֹת ו' וּפ"ו אוֹת ט"ז, לִיקוּ"ה מִנְחוֹת עֵד: בְּתוֹרַת

נתינת סלֶת

יא. שופֶּדֶ אֶת כָּל הַסֶּלֶת שֶׁבַעֲשָׂרוֹן עַל הַשָּׂמֶן שֶׁבִּפְּלִי¹⁶⁶.

נתינת שָׂמֶן לְבִלְיָה

יב. מִתְּנָה שְׁנֵיהֶ: שׁוּפֶדֶ אֶת רֹבַע הַשָּׂמֶן¹⁶⁷ שֶׁבִּלְג עַל הַסֶּלֶת¹⁶⁸ (וּמִשְׁאִיר שָׂמֶן לִיצִיקָה¹⁶⁹).

בְּלִילָה

יג. מַעֲרֵב בִּידִיו¹⁷⁰ אֶת כָּל הַסֶּלֶת וְהַשָּׂמֶן יַחַד¹⁷¹.

ליִשָּׁה בְּפוֹשְׂרִים

יד. שׁוּפֶדֶ מִיִּם פּוֹשְׂרִים עַל הָעֶסֶה¹⁷², וְלֹשׁ אוֹתָהּ בִּידִיו הַיָּטִב¹⁷³.
טו. לְאַחֵר שְׁפִיכַת הַמִּים צָרִיד לְהִזְהֵר מְאֹד לְהִתְעַסֵּק בַּבָּצֵק כָּל הַזְּמַן, כְּדִי שֶׁלֹּא יִחְמִיץ¹⁷⁴.

יצִיקָה

טז. מַעֲבִיר אֶת הַמִּנְחָה לְכָלִי שֶׁרַת יוֹתֵר מִהֵדֶר, הַמֵּיחָד לְהַקְרִיבָהּ¹⁷⁵.
יז. מִתְּנָה שְׁלִישִׁית: שׁוּפֶדֶ אֶת הַשָּׂמֶן שֶׁנִּשְׁאָר בַּלֶּג¹⁷⁶, עַל כָּל הַמִּנְחָה¹⁷⁷.

נתינת לבונה

יח. נוֹתֵן אֶת קִמְיוֹ הַלְבוֹנָה עַל מִקְצַת הַמִּנְחָה¹⁷⁸, וְיִשׁ אוֹמְרִים עַל כָּל

הַקִּדְשִׁים אוֹת ט'. אִמְנָם בַּחזוֹ"א מִנְחוֹת כ"ה א' ד"ה וְנִרְאָה כֵּתֵב שֶׁצִּירֵךְ לִתֵּן שִׁיעוֹר כִּזִּית.

165. רש"י מִנְחוֹת ז. ד"ה בִּיסָא, כג: ד"ה בִּיסָא.

166. כְּמוֹש"כ בִּמְנַחַת סוֹלֶת (וּיקָרָא ב' ז') "סוֹלֶת בְּשֶׁמֶן תַּעֲשֶׂה", וּבִרְש"י בְּמִשְׁנָה בִּמְנַחַת עֵד: ד"ה יִצִּיקָה כֵּתֵב שְׁנוֹתֵן אֶת הַסוֹלֶת עַל הַשָּׂמֶן, וְכ"כ הַרְמַב"ם מַעֲשֶׂה"ק פ"ג ה' ו'.

167. בִּמְקוֹד"ד ח' א' ד"ה וְהִנֵּה לִשְׁיטָה כֵּתֵב שֶׁאֵת עֵיקַר הַשָּׂמֶן נוֹתֵנִים בְּבִלְיָה, וְכֵן בַּחזוֹ"א מִנְחוֹת כ"ה א' ד"ה וְנִרְאָה.

168. בְּרִייתָא מִנְחוֹת ע"ה. נוֹתֵן עֲלֶיהָ שָׂמֶן, רש"י כֵּתֵב וְרַבִּינוּ גִּרְשׁוֹם בְּמִשְׁנָה בִּמְנַחַת עֵד: רַמְבַּם מַעֲשֶׂה"ק י"ג ה' ו'.

169. עֵיין לְהֵלֵךְ סַעֲיָ"ז כִּמָּה שָׂמֶן נוֹתֵן בִּיצִיקָה.

170. עֵיין פִּיה"מ וְרַע"ב מִנְחוֹת פ"ה מ"ב שְׁעוֹסְקִים בַּבָּצֵק בִּידֵּים.

171. וּיקָרָא ב' ה' "סוֹלֶת בְּלוּלָה בְּשָׂמֶן".

172. מִשְׁנָה מִנְחוֹת נה. כָּל הַמִּנְחוֹת נִילוּשׁוֹת בְּפוֹשְׂרִין, וְהִטְעָם כִּיּוֹן שְׁמִים פּוֹשְׂרִין יוֹתֵר טוֹבִים לַעֲסִסָּה, וְיֵשׁ מִפְּרָשִׁים כְּדִי לְקַיֵּם מִצְוַת שְׁמִירָה מַחֲמִימוֹץ.
בְּתוֹס' מִנְחוֹת סז: ד"ה יִצֵּק מִבּוֹאֵר שֶׁגַּם בִּמְנַחַת הָעוֹמֵר לִשְׁיֵן בְּפוֹשְׂרִין. וְאִף לְדַעַת הַרְמַב"ם מַעֲשֶׂה"ק י"ב כ"א שֶׁמִּנְחַת סוֹלֶת לֹא לִשְׁיֵן בְּפוֹשְׂרִין מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ חִימוּץ, מִנְחָה"ע שֶׁאֵין שֶׁל צִיבוֹר וְכַמּוֹ"ש הַצִּל"ח פִּסְחִים לוֹ. (בְּגַמ' ד"ה לִישָׁה וְד"ה וּמֵאִי) כִּיּוֹן שֶׁצִּיבוֹר וְרִזְיוֹן וְאִין חֲשֵׁשׁ שִׁחְמִיץ. וּבִדְבָרֵי מַלְכִּיאל ח"ד כ' (ד"ה וְהִנֵּה יֵשׁ) בִּיָּאֵר שֶׁקְלוּ אֵינוֹ מַחֲמִיץ.

173. עֶשֶׂר חֲלוֹת: בְּרַמְבַּם מַעֲשֶׂה"ק י"ג י' מִבּוֹאֵר שֶׁרַק בִּמְנַחַת הָאִפּוּיוֹת עוֹשִׂים עֶשֶׂר חֲלוֹת, וְלֹא בִּמְנַחַת סוֹלֶת וְעוֹמֵר, עֵיין בְּמִשְׁל"מ ש"ס. וְכֵן בְּרַמְבַּם מַעֲשֶׂה"ק י' ט"ו מִבּוֹאֵר שֶׁבְּחֻלּוּקָה לְכַהֲנִים הוּא סוֹלֶת וְלֹא אִפּוּי. וְיֵשׁ חוֹלְקִים וְסוֹבְרִים שְׁעוֹשִׂים עֶשֶׂר חֲלוֹת בַּבָּצֵק לִפְנֵי הַקְּמִיצָה, וְי"א שְׁעוֹשִׂים עֶשֶׂר חֲלוֹת בְּשִׁירִיִּים לִפְנֵי הַחֲלוּקָה.

174. וְאִף שֶׁקְלוּ בָּאֵשׁ, יִכּוֹל לְהַחֲמִיץ אֲלֵא שֶׁאֵינוֹ מִמֶּהָר לְהַחֲמִיץ, נִחְלַת יְהוֹשֻׁעַ (ר"ג קוֹרֶצֶר) אוֹר"ח ל"ה ד"ה שׁוֹב.

175. רַמְבַּם מַעֲשֶׂה"ק י"ג ה', וְרַדְבַּ"ז בְּהִלְכָּה ח'. בַּחזוֹ"א מִנְחוֹת כ"ה ג' (ד"ה וּל') מִבָּאֵר שֶׁאֵינוֹ דֶּרֶךְ כְּבוֹד לְקַמּוֹץ מִהַכִּלִּי שֶׁבִּלְלוּ בּוֹ. וְי"א כְּדִי לְהוֹסִיף עוֹד קִידוּשׁ, עֵיין עֵרוֹךְ הַשּׁוֹלְחַן פ"ז ט', חִידוּשׁ רַא"ל ח"ב מ"ז ד"ה וְעַפ"י ז'.

176. בְּקָר"א וְעוֹלֶת שְׁלֵמָה מִנְחוֹת ע"ה: וּפִמ"ג אוֹר"ח קס"ח א"א סס"ק כ"ג מִבּוֹאֵר (בְּדַעַת ר"ת) שְׁנוֹתֵן הִרְבֵּה שָׂמֶן עַד שֶׁהִפְתִּיתִּים נִדְבָקִים. אִמְנָם בַּחזוֹ"א מִנְחוֹת כ"ה א' ד"ה וְנִרְאָה כֵּתֵב שְׁנוֹתֵן רַק כִּזִּית.

177. תוֹר"כ וּיקָרָא פֶּרֶק י' ז' "וּיצִק עֲלֶיהָ שָׂמֶן" - עַל כּוֹלָה. הוֹבָא בְּרִש"י ש"ס.

178. תוֹר"כ וּיקָרָא ש"ס "וְנוֹתֵן עֲלֶיהָ לְבוֹנָה" - עַל מִקְצָתָהּ. וּבִרְש"י ש"ס.

לְאַחֵר מַעֲשִׂים אֵלּוּ יֵשׁ בִּידֵּינוּ מִנְחַת הָעוֹמֵר מִבְּחֶרֶת, וּמוֹכְנָה לְהַקְרִיבָהּ.

פָּרָק ה': הַקְרִיבַת מִנְחַת הָעוֹמֵר

דִּינֵי הַהַקְרִיבָה

- מִצְוַת עֲשֵׂה לְהַקְרִיב מִנְחַת הָעוֹמֵר בְּיוֹם ט"ז בְּנִיסָן¹⁸⁰.
- מִקְרִיבִים אֶת הַמִּנְחָה לְאַחֵר הַקְרִיבַת קֶרְבֶּן הַתִּמִּיד, וְלְאַחֵר קֶרְבָּנוֹת מוֹסְפֵי הַיּוֹם (שֶׁהֵם: שְׁנֵי פָרִים, אֵיל אֶחָד וְשִׁבְעָה כֶּבֶשִׂים לְעוֹלָה, וְשְׁעִיר לְחַטָּאת)¹⁸¹.
- גוֹמְרִים לְהַקְרִיב אֶת הַמִּנְחָה¹⁸² לִפְנֵי חֲצוֹת הַיּוֹם, וּמִחֲצוֹת הַיּוֹם יוֹדְעִים שֶׁמִּתֵּר לְאַלֵּל מִהֶתְבּוֹאֶה הַחֹדֶשׁ¹⁸³.
- מִקְרִיבִים אֶת מִנְחַת הָעוֹמֵר לִפְנֵי הַכֶּבֶשׁ לְעוֹלָה שֶׁמִּגִּיעַ עִם הַמִּנְחָה¹⁸⁴.
- הַקְרִיבַת הַמִּנְחָה נַעֲשִׂית עַל יְדֵי הַכֹּהֲנִים שֶׁל כָּל הַמִּשְׁמֵרוֹת¹⁸⁵ שֶׁנִּמְצָאִים בְּעֶזְרָה (וּמִטִּילִים גּוֹרְלִים)¹⁸⁶.

כְּוִנָּה

- בְּכָל עֲשִׂיַּה מְכֻוָּנִים לִשְׁם מִצְוָה.
- בְּאַיִפֶּע עֲבוּדוֹת (קְמִיצָה, קִדּוּשׁ קִמְיוֹ, הוֹלָכָה וְהַקְטָרָה) מְכֻוָּנִים לִשְׁם מִנְחַת הָעוֹמֵר¹⁸⁷, וְלִשְׁם הַצִּבּוֹר¹⁸⁸.

179. רש"י מִנְחוֹת יא. ד"ה או קוֹרֵט, וּבִטְהַרְתָּ הַקּוֹדֵשׁ ש"ס. וְכ"מ קִצַּת בְּסוּטָה יד: וְרַמְבַּם מַעֲשֶׂה"ק י"ג ב' שֶׁצִּירֵךְ לְסַלֵּק אֶת הַלְבוֹנָה לִפְנֵי הַקְּמִיצָה.

180. רַמְבַּם סֵפֶר הַמִּצְוּוֹת עֲשֵׂה מ"ד, סמ"ג קצ"ט, חִינוּךְ ש"ב.

181. רַמְבַּם סֵפֶר תְּמוֹרָה ז' י"ב, וּבִיָּאֵר הַכֶּסֶם מִשּׁוּם תְּדִיר קוֹדֵם. הַמִּנ"ח ש"ז י"א הוֹסִיף שׁוֹבְחִים קוֹדְמִים לְמִנְחוֹת, ע"ש.

182. דִּהֵינּוּ הַקְטָרֶת הַקּוֹמֵץ.

183. מִשְׁנָה מִנְחוֹת סח., בְּקָר"א ש"ס כֵּתֵב שֶׁהַקְּדִימוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם אֶת הַמוֹסְפִין כְּדִי לְהַקְרִיב מִנְחָה"ע לִפְנֵי חֲצוֹת. [אִמְנָם בְּתוֹס' בְּרִכּוֹת כח. מִבּוֹאֵר שֶׁכָּל הַמוֹסְפִין קָרִיבִים מִיָּד אַחֵר הַתִּמִּיד, לְמַהֲרָש"א ש"ס כחול וּלְמַג"א אף בְּשִׁבְתָּ].

184. הוֹרִיט ג'. כִּיּוֹן שֶׁהַכֶּבֶשׁ בֹּא מִחַמַּת הָעוֹמֵר, רַמְבַּם תְּמוֹרָה ט' ט', כֶּסֶם"מ וְלַח"מ ז' י"ב. וְכֵן מוֹכַח מִהֶתוֹ"כ אִמּוֹר י' י'. וְכ"כ הַיַּעֲבֹץ בְּסִדֵּר הַהַקְרִיבָה, קָר"א מִנְחוֹת סוף מ"ה; לִיקוּ"ה מִנְחוֹת לְאַחֵר הַמִּשְׁנָה הַשִּׁיבְתָּ לְדָף סז; עֲבוּה"ק ח"ב ל"ז ז' (וּלְכֹא' סוֹתֵר אֶת דְּבָרֵינוּ בְּסִימָן ל"ז א').

אִמְנָם בְּקִרְיַת סֵפֶר תְּמוֹרָה ז' מנ"ח ש"ז י"א חס"ד הוֹרִיט ב' ד' כֵּתֵבוּ שׁוֹבְחִים קוֹדְמִים לְמִנְחוֹת, וְלִכְן הַכֶּבֶשׁ לְעוֹלָה קוֹדֵם לְמִנְחַת הָעוֹמֵר, וּבִיָּאֵר אֶת הַגִּמְלָה בְּהוֹרִיט בְּאוֹפֵן אַחֵר.

185. תוֹרִי"ד יוֹמָא לט. כָּל הַמִּשְׁמֵרוֹת מִתְחַלְקוֹת בְּאִכִּילָה, וְכ"כ מִשְׁל"מ מִרְכָּה"מ וְהַר הַמּוֹרִיָּה כִּלְה"מ ד' ה', צִל"ח סוֹכָה נה; מִנְחַת חִינוּךְ תִּק"ט ג'.

וְה"ה בְּהַקְרִיבָה.

אִמְנָם הָעֵרֶךְ"ל סוֹכָה נה: וּמַעֲשִׂי מִלְּמַךְ כִּלְה"מ ד' ה' הוֹכִיחוּ בְּרַמְבַּם שֶׁחוֹלֵק רַק הַמִּשְׁמֵר שֶׁקְבוֹעַ ע"ש טַעֲמָם. בַּחזוֹ"י שִׁבְתָּ קל"א: וּמִשְׁנַת יַעֲבֹץ או"ח כ"ה בִּיָּאֵר שֶׁהִטְעָם כִּיּוֹן שֶׁמִּנְחַת הָעוֹמֵר אֵינָה בֹּאֵה מִחַמַּת הָרֶגֶל אֲלֵא מִחַמַּת יוֹם טז בְּנִיִּים.

186. כְּמוֹ עֲבוּדוֹת הַתִּמִּיד שְׁעוֹשִׂים הַכֹּל ע"י פִּיִּים.

187. כְּמוֹ כָּל הַקְּרִבּוֹת, עֵיין רַמְבַּם מַעֲשֶׂה"ק ד' י"א וּלִיקוּ"ה בְּזוֹבְחִים מ"ו: שֶׁצִּירֵךְ לְכוֹן לְשִׁמְהָ (וְדִלָּא כ"ר יוֹסִי שֶׁתִּיקֵנוּ לֹא לְכוֹן), וּמִבּוֹאֵר ש"ס שֶׁמִּסְפִּיק מִחֲשָׁבָה וְאִי"צ דִּיבּוֹר. [בַּחזוֹן נַחֲמֵם ח"א ס"ס מ"ז כֵּתֵב שֶׁבְּמִנְחַת הָעוֹמֵר אִי"צ לְחִשּׁוֹב לְשִׁמְהָ כִּיּוֹן שֶׁמִּחֲשַׁבְתָּ שֶׁלֹּא לְשִׁמְהָ אֵינָה פּוֹסֶלֶת, וְצ"ע].

188. שֶׁהֵם בְּעֲלֵי הַקְּרִיבָה.

ח. וְכֹן מְכֻנִּים לְשֵׁם רִיחַ, נִיחוּחַ, אֵשֶׁה, לְהֵשֶׁם¹⁸⁹.

בְּרָכָה

ט. לִפְנֵי תַחֲלֵת הַהֶקְרָבָה מְבָרְכִים שֶׁהֵחִינּוּ¹⁹⁰.

י. לִפְנֵי כָּל עֲבוּדָה מְבָרְכִים בְּרֶפֶת הַמַּצּוֹת.

יא. בַּעֲבוּדָה שֶׁצְרִיכָה כֹהֵן גָּסַח הַבְּרָכָה הוּא 'אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּקִדְשָׁתוֹ שֶׁל אֱהֲרֹן'¹⁹¹.

תְּנוּפָה

יב. מִנְחַת הָעֹמֶר טְעוּנָה תְּנוּפָה¹⁹². וּתְנוּפָה קוֹדֶמֶת לְהַגְשָׁה¹⁹³.

יג. כֹהֵן לּוֹקֵחַ אֶת הַמִּנְחָה¹⁹⁴ בְּכָלִי שָׁרֵת¹⁹⁵.

יד. הַכֹהֵן עוֹמֵד בְּצֵד מִזְרַח שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ¹⁹⁶, וּפָנָיו לְצֵד מַעֲרָב¹⁹⁷.

טו. הַכֹהֵן מִנִּיף לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה (כְּמוֹ בְּלוּלָב)¹⁹⁸.

הַגְשָׁה

טז. הַהַגְשָׁה נַעֲשִׂית בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרִיבִית שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ¹⁹⁹.

יז. הַכֹהֵן הוֹלֵךְ עִם הַמִּנְחָה הֶרֶף צֵד יְמִין שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ²⁰⁰, עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְקֶרֶן מַעֲרִיבִית דְּרוֹמִית.

יח. הַכֹהֵן נוֹגֵעַ עִם הַכָּלִי בַּחֹד שֶׁל הַקֶּרֶן²⁰¹, בַּחֲלָק הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ²⁰².

הַכְנָה לְקִמְיָצָה

יט. הַכֹהֵן שֶׁקוֹמֵץ עוֹמֵד לִיד הַכָּלִי עִם הַמִּנְחָה וּבוֹדֵק שֶׁאֵין בִּידוֹ חֲצִיצָה.

כ. וְכֹן מִגִּיעַ הַכֹהֵן שֶׁמְקַבֵּל אֶת הַקֶּמֶץ וּבִידוֹ כָּלִי שָׁרֵת.

קִמְיָצָה

כא. הַקִּמְיָצָה נַעֲשִׂית בִּיד יְמִין²⁰³.

כב. הַכֹהֵן הַקוֹמֵץ מְכַנִּים אֶת הַצֵּד הַתַּחְתּוֹן שֶׁל יָדוֹ הַיְמָנִית לְתוֹף

הַסֵּלֶת²⁰⁴, בְּמָקוֹם שֶׁהַשֶּׁמֶן בְּלוּל יָפָה²⁰⁵.

כג. דוֹחֵק אֶת כָּל הַיָּד בְּתוֹף הַסֵּלֶת²⁰⁶.

כד. סוֹגֵר שְׁלוֹשָׁה אֶצְבָּעוֹת (אֶצְבָּע אִמָּה וְקִמְיָצָה) עִם סֵלֶת²⁰⁷, עַד סוֹף רֹחֵב פֶּס יָדוֹ²⁰⁸.

כה. הוֹפֵךְ אֶת יָדוֹ לְצֵד²⁰⁹, וּמוֹצִיא אֶת יָדוֹ מִהַכָּלִי.

כו. אִם סֵלֶת יוֹצֵאת מִצְדֵי הַיָּד²¹⁰, מוֹחֵק אֶת הַסֵּלֶת עִם הָאֶגְדָּל וְהָאֵרֶת²¹¹, לִפְנֵי שֶׁהוֹפֵךְ אֶת יָדוֹ לְצֵד²¹².

קִדּוּשׁ קֶמֶץ

כז. לְאַחֵר הַקִּמְיָצָה צָרִיךְ לְתַת אֶת הַקֶּמֶץ בְּכָלִי שָׁרֵת, כְּמוֹ קִבְּלַת הָדֵם בְּבִהְמָה²¹³.

כח. הַכֹהֵן הַשֵּׁנִי מַחֲזִיק אֶת כָּלִי הַשָּׁרֵת שָׁבוּ מְקַבְּלִים אֶת הַקֶּמֶץ בִּיד יְמִין²¹⁴.

כט. הַכֹהֵן שֶׁקֶמֶץ נוֹתֵן אֶת הַקֶּמֶץ בְּתוֹף כָּלִי הַשָּׁרֵת²¹⁵.

לְקוּט לְבוֹנָה

ל. הַכֹהֵן שֶׁקֶמֶץ²¹⁶ מְלַקֵּט בִּידוֹ הַיְמָנִית²¹⁷ אֶת כָּל גְּרָגְרֵי הַלְּבוֹנָה שֶׁנִּמְצָאִים עַל הַסֵּלֶת²¹⁸.

נְתִינַת הַלְּבוֹנָה בְּכָלִי

לא. הַכֹהֵן נוֹתֵן אֶת גְּרָגְרֵי הַלְּבוֹנָה בְּתוֹף כָּלִי הַשָּׁרֵת (שֶׁבִּיד הַכֹהֵן הַשֵּׁנִי), עַל גְּבִי הַקֶּמֶץ²¹⁹.

הוֹלָכָה לְהַקְטָרָה

לב. הַכֹהֵן שֶׁקַּבֵּל אֶת הַקֶּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה, מוֹלִיךְ אוֹתָם בְּכָלִי שָׁרֵת בִּיד יְמִין²²⁰, לְהַקְטָרָה בַּמִּזְבֵּחַ.

204. מנחות יא. 'כדקמצי אינשי, פירש"י שמכנס צידי אצבעותיו, וכ"כ רע"ב תויו"ט תפא"ט וליקו"ה שם, ורש"י ביומא מז; אמנם ברבינו אליקים ומאירי ביומא שם משמע שמניח פס ידו על הסולת ומכנס את ראשי אצבעותיו.

205. רש"י סוטה יד: ד"ה שנתרבה, וליקו"ה במנחות ספ"ק (תורת הקדשים ר').

206. רש"י במנחות שם.

207. מנחות יא. 'חופה שלוש אצבעות, רש"י ויקרא ב' ב', רע"ב ותפא"י מנחות פ"א מ"ב, ליקו"ה מנחות י"א א'. אבל ברמב"ם מעשה"ק י"ג י"ג משמע שקומץ בכל האצבעות.

208. מנחות שם 'על פס ידו'.

209. רש"י מנחות יא. ד"ה מן הצד.

210. ויש יותר מהשיעור, וקומץ יתר פסול (מנחות ו.).

211. ברייתא מנחות יא. וליקו"ה שם.

212. חזו"א קדשים קמא כ"ח ז' שבהפיכה נגמר מעשה הקמיצה. אמנם בכתבי הגר"ז מנחות יא א' מובא למחוק לפני שמוציאים את היד.

213. זבחים יג: ומנחות יג: נותן בכלי דמי לקבלה.

214. זבחים כד: 'וחד לקידוש קומץ, ברש"י וליקו"ה שם.

215. בזבח תודה זבחים כד: ד"ה חד כתב שנותן בתוך הכלי ולא פותח את ידו והקומץ נופל לכלי, וכן כתב בחידושי רמ"ש ח"ב נ"ב ג'. אמנם החזו"א מנחות כ"ז א' לא משמע כן.

216. לדעת הרמב"ם פסוה"מ ט"ז ז' ליקוט לבונה היא מעבודת הקמיצה וא"כ הכהן שקמץ הוא המלקט, ואף לדעת רש"י (מנחות יד. טז:) ותוס' שם יג. שאין קמיצה בלבונה והיא חלק מעבודת ההולכה, מ"מ הכהן המוליך מחזיק את הקומץ בידי הימנית ואינו יכול ללקט ולכן הכהן שקמץ מלקט.

217. עיין מנחות יג: שהליקוט הוא עבודה ופסול בזר.

218. כמ"ש 'ואת כל הלבונה אשר על המנחה', סוטה סוף יד; רמב"ם מעשה"ק י"ג י"ב.

219. סוטה ורמב"ם שם.

220. כמבואר בזבחים יג: מנחות יג: שהולכת הקומץ כהולכת הדם, וכן במנחות כו. מעלהו בכלי שרת.

189. משנה במנחות מו: לענין זבחים, וכן במנחה (כמ"ש הרדב"ז מעשה"ק ד' י"א). ועיין תוס' זבחים ב' א' האם מכוונים בשחיטה וכאן בקמיצה, או בכל העבודות. ברמב"ם מעשה"ק ד' י"א משמע רק בשחיטה, וע"ש במשל"מ.

190. מפני שהיא מצווה הבאה מזמן לזמן, וכ"כ רש"י מנחות עה: ד"ה היה עומד.

191. משל"מ מעשה"ק א' א'.

192. ויקרא כ"ג י"א 'והניף את העומר'.

193. משנה מנחות סא.

194. כמ"ש 'נייפנו הכהן' (ויקרא כ"ג י"א).

195. שהתנופה עבודה, ועוד שהמנחה התקדשה בכלי שרת וגנאי להניחה בכלי חול (כמ"ש תוס' מנחות ח. ד"ה ולרבי).

196. מנחות סא. תנופה במזרח, פירש"י אפילו במזרח המזבח וכ"ש במערבו שיותר קרוב להיכל. אבל ברמב"ם מעשה"ק ט' ו' ותמו"מ ז' י"ב סובר שדווקא במזרח, וליקו"ה במנחות שם.

197. טהרת הקודש מנחות סב. והגהות ראמ"ה שם סא. כדי שיהיה "לפני ה"י".

198. מנחות סב. ורמב"ם תמו"מ ז' י"ב. ומבואר ברמב"ם שגם במנחת העומר התנופה כמו בלולב (עיין ערו"ל סוכה מז: הר המוריה מעשה"ק ט' ז'). אבל תוס' במנחות וסוכה שם נסתפקו בזה ע"ש.

199. סוטה יד: רמב"ם מעשה"ק י"ב ו', י"ג י"ב, ליקו"ה זבחים סג: ומנחות ספ"ק.

200. שכל פניות לימין.

201. רש"י סוטה י"ד: ד"ה ומגישה, ומבואר בגמ' שם שמספיק שהכלי נוגע במזבח ואי"צ שהמנחה תיגע.

202. זבחים סג. רמב"ם מעשה"ק י"ז י'.

203. משנה במנחות ו. ובגמ' י:.

לג. עולה בכפוש בצד ימין לראש המזבח²²¹, פונה לימין ומקיף את כל המזבח, עד שמגיע למקום המלח בקרן דרומית מערבית²²².

מליחה

לד. מנחת העמר טעונה מליחה כמו כל המנחות²²³.
לה. הפהן לזבח מלח מהערמה שנמצאת ליד הקרן, ומולח את הקמץ והלבונה יפה יפה מכל הצדדים²²⁴.

הקטרת הקמץ

לו. הפהן הולך ליד המערכה הגדולה.
לז. משליך את הקמץ והלבונה ביד ימין מהפלי שרת לתוך האש²²⁵.
לח. ממתיין לראות שרב הקמץ נשרף, ואז התקיימה מצות הקרבת מנחת העמר.
לט. לאחר קיום מצות הקרבת המנחה, התירו השירים לאכילה²²⁶.
מ. וכן התיר לכל ישראל לאכל מהתבואה החדשה²²⁷.

לאחר מעשים אלו זכינו לקיים מצות הקרבת מנחת העמר

פרק ו: הקרבת הכפוש לעולה

א. ביום ט"ו בניסן מביאים כפוש בן שנתי לעולה²²⁸.

הקרבת הכפוש

ב. לאחר הקרבת מנחת העמר, מקריבים את הכפוש לעולה²²⁹.
ג. ההקרבה כמו כל קרבן עולה²³⁰.
ד. שוחטים, מקבלים את דמו, מוליכים את הדם למזבח וזורקים שתי מתנות שהם ארבע.

הקטרת האברים

ה. מפשיטים את העור, מנתחים את האברים, רוחצים את הפרטים והקצעים²³¹.

221. משנה בזבחים סג. כל העולים למזבח עולים דרך ימין ומקיפים וכו'.
222. תוספתא מנחות פ"ו ה"ב.
223. תוס' מנחות סז: ד"ה יצק, סמ"ג עשה קצ"ט, תוס' יו"ט מנחות י' ד' וביאר שבמשנה לא כתוב מליחה כיון שהיא בכלל כל המנחות, מנ"ח ש"ב א', עבוה"ק ח"ב ל"ו.
224. מנחות סוף כא. ורמב"ם איסור"מ ה' י"א לעניין זבחים מולח יפה יפה, ולכאוף ה"ה במנחה.
225. מנחות כז. וליקו"ה שם (בזבח תודה בתורת הקדשים) שצריך הקטרה מכלי שרת ובימין.
226. מנחות כז: רמב"ם מעשה"ק י"ב ג.
227. וא"צ להמתין להקרבת הכפוש הבא עם העומר, עיין תו"כ אמור פרשה י' הלכה י', הובא במנ"ח ש"ג ט', ובשפ"א מנחות סו. ביאר כן במשנה שם.
228. ויקרא כ"ג י"ב.
229. הוריות יג, רמב"ם תמו"מ ז' י"ב וכס"מ ולח"מ שם, ובפרק ט' ט'. אמנם בקרית ספר בפ"ז כתב שהכבש קודם לעומר.
230. סדר ההקרבה מבואר בעבודת הקרבנות ח"ב ל"ז ל"ח, ובחוברת 'והשב את העבודה' - קרבן עולה פ"ו.
231. עבוה"ק שם ל"ט, 'והשב את העבודה' שם פרקים ז' - י'.

- ו. מוליכים את האברים לכפוש, ומוליכים אותם²³².
ז. מעלים את האברים לראש הכפוש, וזורקים אותם למערכה הגדולה שבמזבח²³³.

פרק ז: הקרבת נספי הכפוש

הקרבת המנחה

- א. לאחר הקרבת הכפוש, מקריבים על המזבח את מנחת הנסכים של הכפוש.
ב. המנחה עשויה משני עשרונות סלת חטים²³⁴, בלולה בשלושה לגין שמן²³⁵.
ג. שאר דיני הכנת המנחה וההקרבה, כמו כל מנחת נסכים של כפוש²³⁶.
נסוד היין
ד. וכן מנסכים לספל שעל המזבח שלוש לגין יין, כמו כל נסכים²³⁷.

שירת הלויים

ה. בשעת נסוד היין הלויים שרים על הדוכן²³⁸.

פרק ח: אכילת שירי מנחת העמר

- א. מצות עשה לאכל את שירי מנחת העמר²³⁹.
ב. זמן האכילה ביום ט"ו בניסן, ובלילה שאחריו. ומדרבנן רק עד חצות הלילה.

חלקה

- ג. הפהנים של כל המשמרות²⁴⁰ שנמצאים בעזרה, מתחלקים בשירי המנחה בחלקה שנה²⁴¹.

232. עבוה"ק שם מ', 'והשב את העבודה' שם פרקים י"א י"ב.
233. עבוה"ק שם, 'והשב את העבודה' שם פרק י"ג.
234. ויקרא כ"ג י"ג, מנחות פט: הטעם שהשיעור אינו עשרון כמו כל מנחת נסכים של כבש, עיין רדב"ז ח"ו ב' אלפים ש"י. הרמ"ע מפאנו (בסוף סדר העבודה) מבאר שהעשרון השני הוא דורון לקב"ה על היתר התבואה החדשה, ולכן לא מביאים גם שמן ויין כיון שההודאה היא על התבואה, וכיון שלא מביאים מנחה חריבה לכן מצרפים עשרון למנחת נסכים שיש שם שמן, ע"ש.
235. תו"כ אמור פרשה י' ח', מנחות פט: וליקו"ה שם, סמ"ג עשה קצ"ט. והנה ברמב"ם מעשה"ק ב' ה' כתב שהשיעור הוא ד' לוגין, אך עיין שם בכס"מ שמגיה. אבל המהריק"ו ורדב"ז כתבו שא"א להגיה שהרי גם בהקדמתו לפיה"מ כתב כן, וע"ש ספר המפתח.
236. עיין עבוה"ק ח"ב מ"א, 'והשב את העבודה' - קרבן עולה פ"ב ו"ד. אמנם כיון שהמנחה עשויה משתי עשרונות, ב' כהנים נושאים את המנחה כמו מנחת נסכים של איל (מזבח אבנים ח"ב ו' י"ד).
237. עבוה"ק שם מ"ב, 'והשב את העבודה' שם פט"ו.
238. דעת הרמ"ע מפאנו בפ"ט ושלטי הגיבורים מגן א' שמנסכים את היין של הכבש ביחד עם נסכי המוסף, ואומרים שיר של מוסף על שניהם. ודעת היעב"ץ שנסכו את היין בפ"ע ואמרו שיר אחר ולא נתפרש מהו. שאר דיני השירה נתבאר ב'תורת הקרבנות' דיני עבודת הלויים פרקים ב' - ה'.
239. כמבואר במנחות עב: ורמב"ם תמו"מ ז' י"ב שהכהנים אוכלים את השירים, ודינם כשירים של כל המנחות, (נתבאר בחוברת 'והשב את העבודה' - סדר הקרבת המנחות).
240. עיין פרק ה' סעיף ה'.
241. קיצור דיני החלוקה נתבאר בחוברת 'והשב את העבודה' - מנחות.

ד. הָיָה גַם שָׁכַל כְּהֵן (מתוך אלפי הכהנים) קָבַל כְּזוֹת, או שִׁשְׁבַּע גַּם מִפְּחוֹת מִכְּזוֹת.²⁴²

אִפְּיָה

ה. לְאַחֵר הַחֲלָקָה²⁴³ אוֹפִים אֶת שְׁיָרֵי הַמִּנְחָה²⁴⁴ בַּתְּנוּרָה שֶׁבַּעֲזָרָה.

אֲכִילָה

ו. הַכֹּהֲנִים אוֹכְלִים אֶת שְׁיָרֵי הַמִּנְחָה בַּעֲזָרָה, או בְּלִשְׁכוֹת הַפְּתוּחוֹת לַעֲזָרָה.

ז. הַמִּנְחָה נֹאכֶלֶת בַּעֲזָרָה חֲשׂוּבָה וְטָעִימָה.

הַנּוֹתָר

ח. אֶסּוּר מִהַתּוֹרָה לְהַשְׁאִיר כְּלוּם מִהַמִּנְחָה אַחֲרֵי עֲלוֹת הַשֶּׁחַח (וּמִדְּרַבָּנָן עַד חֲצוֹת).

ט. אִם נִשְׁאָר צִירִף לְשָׂרֵף בַּיּוֹם לַמִּחְרָת.

נִסְפָּח א:

גְּדוּל שְׁעוּרִים בְּזֶמַן הָאֵה עֲבוּר מִנְחַת הָעֶמֶר

(מתוך חובֶרֶת 'פְּתָאוּם יבֵּא' סִימָן ט' סְעִיף ו')

אֵיתָא בְּסִנְהֶדְרִין²⁴⁵ שֶׁמַּעֲבְרִין אֶת הַשָּׁנָה עַל הָאֲבִיב. פֶּרְשׁוֹ רַשִׁי וְתוֹסְפוֹת²⁴⁶ שֶׁחֲדָשׁ נִסָּן צִירִף לִהְיוֹת בַּחֲדָשׁ הָאֲבִיב, כְּשֶׁהַתְּבוּאָה הַתְּבַשְׁלָה.

אָבֵל בַּחֲדוּשֵׁי הָרִ"ן²⁴⁷ פֶּרֶשׁ שֶׁמַּעֲבְרִים כְּדִי שִׁיְהִיָּה רְאוּי לְהַקְרִיב מִהַתְּבוּאָה מִנְחַת הָעֶמֶר, וְכָךְ כָּתְבוּ עוֹד רַאשׁוֹנִים²⁴⁸. וּמִשְׁמַע שֶׁמִּדְּבָר גַּם אַחֵר הִחְרִיב²⁴⁹.

וּלְפִי הָרִ"ן מוֹכַח שֶׁגַם בְּזֶמַן הָאֵה צִירִף לְדָאֵג שֶׁאִם יִבְנֶה הַמִּקְדָּשׁ שִׁיְהִיָּה אֶפְשָׁר לְהַקְרִיב מִנְחַת הָעֶמֶר.

נִפְקָא מִינֵה שֶׁצִּירִף לְהַכִּין שָׂדֶה בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל²⁵⁰, קְרוּבָה לִירוּשָׁלַיִם²⁵¹,

מִדְּרַמָּת²⁵², מִכְּחֶרֶת²⁵³, שֶׁל יִשְׂרָאֵל²⁵⁴. וְלַחֲרָשׁ אֶת הַשָּׂדֶה בַּשָּׁנָה רַאשׁוֹנָה²⁵⁵, וּבַשָּׁנָה שְ�נִיָּה לַחֲרָשׁ שׁוּב חֲצִי שָׂדֶה וְלִזְרַע שְׁעוּרִים בַּחֲצִי שָׂדֶה²⁵⁶, שְׂבָעִים יוֹם קֹדֶם הַפֶּסַח²⁵⁷.

יֵשׁ לְדַחוֹת בְּכֶמֶה אֶפְנִים:

א. לְפִי רַשִׁי וְתוֹסְפוֹת שֶׁמַּעֲבְרִים מִשׁוּם חֲדָשׁ הָאֲבִיב, אֵין רְאִיָּה כָּלָל.

ב. לְדַעוֹת הָרַאשׁוֹנִים שֶׁמַּעֲבְרִים מִשׁוּם מִנְחַת הָעֶמֶר, יֵשׁ לְדַחוֹת שֶׁמִּדְּבָר רַק בְּזֶמַן שֶׁהַמִּקְדָּשׁ קָם²⁵⁸.

ג. לְהַרְ"ן שֶׁמִּדְּבָר גַּם בְּזֶמַן הַחֲרִיבּוֹ, יֵשׁ לְדַחוֹת שָׂדֶה רַק טַעַם לְבִית דִּין לְעִבּוּר הַשָּׁנָה, אֲךָ לֹא מוֹטֵל עַל כָּל יָחִיד לְדָאֵג לְמִנְחַת הָעֶמֶר.

ד. עוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק שֶׁאִם לֹא יַעֲבִירוּ אֶת הַשָּׁנָה לֹא יִהְיוּ שְׁעוּרִים הָרַאשׁוֹנִים כָּלָל, מָה שֶׁאֵין כּוֹן לְהַכִּין שָׂדֶה גַּם אִם לֹא יִכְנֶוּ וְיִכְלוּ לְמַצֵּא שָׂדֶה עִם שְׁעוּרִים כְּשֶׁרִים לְמִנְחַת הָעֶמֶר, וּפְרָטִי דִּינֵי הַשָּׂדֶה הֵנָּה לֹא מַעֲכָבִים.

נִסְפָּח ב:

קִצִּירַת שְׁעוּרִים בְּזֶמַן הָאֵה עֲבוּר מִנְחַת הָעֶמֶר

(מתוך חובֶרֶת 'פְּתָאוּם יבֵּא' סִימָן ט' סְעִיף ז')

מִצְוָה לְקַצֵּר שְׁעוּרִים לְמִנְחַת הָעֶמֶר בְּלֵיל ט"ז בְּנִסָּן²⁵⁹. דַּעַת רֹב הָרַאשׁוֹנִים²⁶⁰ שֶׁקִּצִּירָה בְּלֵילָה מַעֲכָבֶת, וְאִם לֹא קָצְרוּ בְּלֵילָה אֵי אֶפְשָׁר לְקַצֵּר בַּיּוֹם וְלֹא מִבְּיָאִים מִנְחַת הָעֶמֶר. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֶפְשָׁר לְקַצֵּר בַּיּוֹם²⁶¹.

יֵשׁ לַעֲזֹן לְדַעוֹת שֶׁמַּעֲכָב לְקַצֵּר בְּלֵילָה, מִדּוּעַ לֹא קוֹצְרִים כָּל שָׁנָה, כְּדִי שֶׁאִם יִבְנֶה הַמִּקְדָּשׁ יִכְלוּ לְהַקְרִיב מִנְחַת הָעֶמֶר²⁶².

252. מנחות פה. לרש"י בדדומה של ירושלים (או א"י), ולתוס' משופעות לצד דרום.

253. מנחות פג: וע"ש מהיכן היו מביאים. ושם פה. אין מביאין מבית הזבלים ומבית השלחים ומבית האילן.

254. ר"ה יג. קצירכם ולא של נכרי, מובא בב"ח יו"ד רצ"ג ומנ"ח ש"ב ב' ועוד. אבל ברמב"ם לא הביא דין זה ע' סהמ"פ תמו"מ ז' ה', ותורת הקרבנות הלכו' קרבן העומר סעיף י"ט.

ולענין שדה הפקר, ע' טו"א ורש"ש בר"ה שם, ותורת הקרבנות שם סעיף כ'. 255. מנחות פה. [וע"ש בע"ב ד"א שיכול לזרוע חציה ובשנה שניה לזרוע החצי השני, וכן ברמב"ם. אמנם בליקו"ה לא פסק כן. וצ"ע].

256. ברש"י שאם יזרע בכולה יכחיש הקרקע, וי"מ כדי שיוכל לזרוע החצי השני בשנה הבאה.

257. דהיינו ה' שבט (תוס' ב"מ קו: ד"ה וקיימא). שאז החמה זורחת.

258. כמש"כ בפנ"י ר"ה כא, ובר"ח שם. וכ"כ בערו"ל בסנהדרין כאן ד"ה בתוספות. וביסוד עולם מאמר רביעי פ"ב (דף ד').

259. משנה מנחות עא. רמב"ם תמו"מ ז' ו'.

260. תוס' מנחות סו. ד"ה זכר בשם ר"ת, ושם בע"ב ד"ה הא, רא"ש ור"ן סוף פסחים, רשב"א ריטב"א ור"ן ספ"ב דמגילה, וסמ"ג עשה קצ"ט, וכדעת ראב"ר ש במנחות עב. שנקצר שלא בזמנו פסול.

261. רמב"ם תמידין ומוספין ז' ח', מאירי מגילה ספ"ב.

262. וכמו שחששו בסוכה מא. שמא ייבנה המקדש ויאכלו קודם העומר [וע' אגרו"מ או"ח ח"ה ח' שהוכיח מכאן שבנין ביהמ"ק כל יום זה ספק כעין ודאין], ה"נ יש לחוש שלא יוכלו להקריב. ובשו"ת נשמת חיים או"ח נ"ז י"ד הק' כן רק כשחל ט"ז בשבת ע"ש שהאר"י.

242. עיין יומא לט. ובראשונים שם.

243. ברמב"ם מעשה"ק י' ט"ו וסמ"ג מבואר שהכהנים מקבלים את המנחה כשהיא סולת, ואולי הטעם כדי שכל אחד יכין את החלק שקיבל בצורה שערב לו.

244. כיון שצריך לאכול את השיריים מצות. לדעות שגם אחרי הקליה יש חשש חימוץ (עיין פ"ג סעיף י"ג) צריך לאפות מיד. ואם חל ט"ז בשבת שא"א לאפות, יעסקו בהם עד הערב, או שנותנים טיפות טיף להדי טיף כדי שלא יחמיץ. (עיין פסחים לט:).

245. יא:.

246. ברש"י ד"ה על, ובתוד"ה או וכ"כ ביד רמ"ה שם.

247. ד"ה דילמא [וצ"ע דלעיל יא. ד"ה אין, פי' כרש"י משום חודש האביב].

248. בחי' רבינו יונה שם סוד"ה ועל פירות האילן, ובק"ס קידוה"ח פ"ד. ובמאירי בסנהדרין שם הביא ב' הטעמים. וכ"כ האחרונים בדעת הרמב"ם (קידוה"ח ד' ג'), עי' מרכה"מ, ערו"ל, מנ"ח ד' כ"ג, חזו"א זרעים י' ב'.

249. וכמש"כ בחי' הר"ן שם.

250. מנחות פג: ומעכב בדעיבד עי' לח"מ תמו"מ ח' ב'.

251. מנחות סד: משום כרמל (שהתבואה לא תתייבש בדרך), ומשום אין מעבירין.

יש ליֵשֵׁב בְּכֶמֶה אֶפְנִים:

א. יש לומר שחוששים לַדְּעוֹת הָרָאוּשׁוֹנִים²⁶³ שְׁמֻלָּאָה בַּחֹל הַמוֹעֵד אֲסוּרָה מִדְּאוּרֵיתָא, וְאֲסוּר לְקַצֵּר עַל הַצֵּד שֶׁלֹּא יִבְנֶה הַמִּקְדָּשׁ²⁶⁴. אֲךָ קִצְתָּ קִשָּׁה שֶׁאֵם לֹא יִבְנֶה הַמִּקְדָּשׁ אֶפְשָׁר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בַּשְּׁעוּרִים שֶׁקָּצְרוּ וַיִּחַשֵּׁב שֶׁקָּצְרוּ לְצִדָּה הַמוֹעֵד²⁶⁵, וְכֵן אֶפְשָׁר לְקַצֵּר בְּשָׁנוֹי²⁶⁶, וְעוֹד אֶפְנֵי הַתֵּר (עֵין הַעֲרָה)²⁶⁷. וַיֵּשׁ לֹמֵר בֵּינָן שֶׁיֵּשׁ חֹשֶׁשׁ אֲסוּר לֹא תִקְנוּ לְקַצֵּר.

ב. עוד יש לומר שחוששים שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ לֹא יִבְנֶה, וַיַּעֲבְרוּ אֲסוּר קְצִירָה קִדְּם קְצִירַת הָעֵמֶר²⁶⁸.

אֲמָנָם דַּעַת הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים שֶׁבִּזְמַן הַזֶּה אֵין אֲסוּר קְצִירָה קִדְּם קְצִירַת הָעֵמֶר²⁶⁹. וְאַף לַדְּעוֹת שֶׁאֲסוּר, יֵשׁ לֹמֵר שֶׁאֵם קוֹצֵר עֲבוּר מִנְחַת הָעֵמֶר לֹא יַעֲבֹר אֲסוּר אֶף אֵם בַּסּוּף לֹא יִקְרִיבוּ מִשְׁעוּרִים

אֲלוֹ²⁷⁰. וְכֵן אֶפְשָׁר לְקַצֵּר מִבֵּית הַשְּׁלֶחִין שֶׁאֵין בָּהּ אֲסוּר קְצִירָה קִדְּם הָעֵמֶר²⁷¹. וְכֵן עַל יְדֵי קְטוּף אֵין אֲסוּר²⁷².

ג. עוד יש לומר לַדְּעַת הָאַחֲרוֹנִים²⁷³ שֶׁבִּשְׁבִּיל קִיּוֹם מִצְוַת הַקְּצִירָה צָרִיךְ לְהַקְדִּישׁ הַשְּׁעוּרִים קִדְּם שֶׁקוֹצֵר, וְאֲסוּר לְהַקְדִּישׁ בְּזִמְנָה הַזֶּה²⁷⁴. אִי נִמְי חֹשֶׁשׁוֹ שֶׁמֵּא יִקְדִּישׁוּ²⁷⁵.

אֲמָנָם אֲסוּר זֶה רַק מִדְּרַבָּנָן וְאוּלַי לְצִדָּה הָעֵמֶר לֹא גִזְרוּ. וְעוֹד שֶׁאֶפְשָׁר לְהַקְדִּישׁ עַל תְּנַאי רַק אֵם יִבְנֶה הַמִּקְדָּשׁ²⁷⁶.

ד. עוד יש לומר לַדְּעַת הָרַמְבַּם²⁷⁷ שֶׁאֵין מְבִיאִין עֵמֶר מִחוּל אֶף שֶׁסּוֹבֵר²⁷⁸ שֶׁחֲדָשׁ בַּחוּל אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה, וּמוֹכַח שֶׁצָּרִיךְ דּוֹקָא קְדֻשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל²⁷⁹. וְלִפִּי זֶה לֹא יוֹעִיל לְקַצֵּר עֲבוּר הָעֵמֶר, שֶׁבִּינָן שֶׁשְׁעוּרִים אֵלוֹ גִּדְּלוּ בַּפֶּטוּר לֹא יוֹכְלוּ לְהִבְיֵא מֵהֶם עֵמֶר²⁸⁰.

ה. יש לומר שֶׁשֶׁשֶׁאֵין אֶפְשָׁרוֹת לְהַקְרִיב, לֹא נִחַשְׁבַּ קְצִירָה לְשִׁמָּה.

263. עי' ביאור"ל ריש סימן תק"ל.

264. הגר"ר בצלאל כהן שליט"א (ואמר כן קמיה דהגר"ח קנייבסקי שליט"א).

265. ואפשר לכוון כך מעיקרא שאם לא יבנה המקדש, קוצר לצורך עצמו. ומש"כ בשו"ע תקל"ז ט"ז שמוותר לקצור רק כשאין לו מה לאכול, לכא' הוא רק מדרבנן.

266. ע' שו"ע תקמ"א ה' וברמ"א שצריך שינוי בעצם המלאכה ולא בצורת האחיזה. והנה במ"ב י"ב כתב שההתיר בשינוי הוא רק לצורך המועד, אך י"א דשינוי גמור מותר תמיד וצ"ע. [ובמעשה הדיט לצורך המועד אי"צ שינוי, וכשיש טרחא צריך שינוי גם במעשי הדיט, ע' מ"ב תק"מ סק"ז]. ואמנם יש לדון אם קצירה בשינוי מועילה למנחת העומר, עי' תורת הקרבנות הלכות קרבן העומר סעיף ל' ובהערה שם.

267. כגון ע"י פועל שאין לו מה לאכול, שו"ע תקמ"ב ב'. וכן לצורך מצווה חיובית מותר אפי' מעשה אומן ובפרהסיא, ע' שו"ע תקמ"ה ג', ואף לספק מצווה (ע' שמירת המועד כהלכתו י' ז'). וגם כאן נחשב ספק כנ"ל (הערה 68) וצ"ע. וכן לצורך הרבים מותר אף לא לצורך המועד, ע' שו"ע תקמ"ד ב'. 268. כמש"כ בשאג"א החדשות דיני חדש סי' ח' שגם בזה"ז אסור, וכן מבואר בשטמ"ק מנחות פד. אות א', ובמשכנות יעקב יו"ד סי' ס"ד. וע' מלבושי יו"ט ח"ב חובת קרקע י"א, ח' הגר"ז ס' מנחות ע'; תורת זרעים ריש חלה (וסהמ"פ תמו"מ ז' י"ג).

269. עי' ספר המפתח ברמב"ם תמו"מ ז' י"ג, ובהדרת קודש שם (ס"ק צ"ה). שבט הלוי ח"ח רל"א, גידולי חדש (הגרש"א שטרן) פ"ט ח'.

270. וכעין זה כתב בצ"פ השמטות להלכו' יו"ט פ"ד ה"א באופן שקצרו שעורים יותר מהצורך על צד שיקרה אונס (ע' תורת הקרבנות הלכו' קרבן העומר הערה 9).

271. מנחות עא. וע"ש פה. שכשרים בדיעבד למנחה"ע.

272. מנחות סח. אך צ"ע אם כשר בדיעבד, עי' תורת הקרבנות הלכות קרבן העומר סעיף ל'.

273. הגה' הגר"א ז' על המקד"ד ס"ס ל"ה, מעדני ארץ שביעית ה' י"ד בשם הכלי חמדה ע"ש. וע' תורת הקרבנות שם הערה 73 שיש חולקים.

274. ע"ז יג. ורמב"ם ערכין ח' ח', משום חשש תקלה. וכן תירץ בשו"ת נשמת חיים או"ח נ"ז ט"ז ע"ש.

275. מנחת שלמה פסחים י"א א.

276. וכמו שהוכיח בשעה"מ אישות פ"ו סוף ה"ב שמועיל תנאי בהקדש, וע' תורת הקרבנות פ"ב סעיף מ"ט.

277. תמידין ומוספין פ"ז ה"ה.

278. מאכלות אסורות פ"י ה"ב.

279. עיין שאגת אריה החדשות ב', וביאור הגר"א יו"ד רצ"ג ב'. הקרן אורה במנחות תפ"ג ע"ב כותב שלפי"ז בזמן הזה שבטלה קדושת אר"י אין חיוב הבאת העומר.

280. אמנם י"ל שאף אם פטור אך יש בהם קדושה.

להערות והוספות: 03-6189607

או: t8429433@gmail.com